

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

42 C. 38

KRUUZEMUNTJE

EN ANDERE

VERTELLINGEN

DOOR

J. J. CREMER

PRIJS DER KUNSTKRONIJK

TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF

KRUUZEMUNTJE

EN ANDERE

VERTELLINGEN.

197 E38

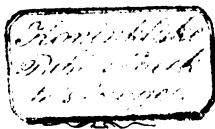
KRUUZEMUNTJE

EN ANDERE

VERTELLINGEN

DOOR

J. J. CREMER

TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF

INHOUD.

	Bladz.
KRUUZEMUNTJE	1.
HET JAWOORD.	57.
VAN BINNEN EN VAN BUUTEN.	71.
OP DEN ZOLDER.	95.

KRUUZEMUNTJE.

Daar blinkt een vroolijk zonnetje op het geveltje eener kleine armoedige hut. 't Is een zeer armoedig bouwvallig hutje. 't Geveltje is van steen. Ja, maar hoe ze op elkander blijven de steenen, dat begrijpt zoomin de storm die in het najaar giert, als de kou die 's winters door de open voegen, haar scherpe pijlen in het hutje zendt. 't Is erg bouwvallig dat huisje. 't Lage stroodak dat rust op vermolmde binten, is groenachtig zwart en schier geheel vergaan. Als 't regent dan drupt en lekt het water langs de ingezakte stroowisschen op het lage zoldertje, zoodat de binnenmuur heelemaal nat wordt, en de bedsteden ook, en — da's arg; Arie kan d'r wel tegen, moar veur 't kleine ding en veur grootmoeder is 't noarigheid. Grootmoe-

der is rimmetiek; veur de ouwe ziel is 't al heel arg!

Maar zie, 't zonnetje blinkt nu vroolijk op hêt geveltje, en 't geveltje ziet er in zijn zomer-tooi, nu zelfs bevallig uit. Immers, de slanke wingerd zendt zijn sierlijke ranken naar hêt stroodak heen, en beschauwt met zijn hel verlichte frischgroene blaren, ten deele het oude dak en het geveltje, en ook het grauwe schuingezakte venster met zijn verweerde ruitjes, door welke ruitjes juist op dit oogenblik klein Anneke naar buiten ziet.

“Kom grootmoeder, loawe noar buuten goan; kom! o 't is zoo lekker buuten grootjelief,” vleit Anneke.

“Joa lieve dernje joa, grootmoeder zal meegoan; wacht, grootmoeder mot erst de eerdappels ien den bak doen; wacht, hier he'k den emmer. Anneke kan wel 'en emmer woater uut de zeeg scheppen, is 't niet Anneke?”

“Nou! al zoo dukkels he'k woater geschept grootmoeder! Ziezoo, 'k zal moar vast veuruutgoan en 't woater buuten neerzetten bij 't benkske; en dan

za'k oe veurlêzen grootje, uut 't boek, woar van den prins, en den ezel, en den diefiensteet, van alles."

"Goed liefke, blond muulpeerke, kleine prefester," zegt grootje, en, Anneke is al de deur uut, en grootmoeder Bette doet 'en schoonen boezeloar veur en goat dan ook naar buiten.

Anneke heeft een emmer water uit de zeeg geschept — half vol, maar, toch genoeg voor de aard-appels die grootje zal schillen; en grootje zit nu op 't bankje voor het hutje, en Anneke zit vlak naast haar met een boekje in de hand; en, 't is lekker buiten, zoo recht zomerachtig; 't zonnetje is warm, en de schaduw van een pruimeboom — waarin de geelachtig witte pruimen al mooi glanzen — die schaduw doet goed.

"Woar was j' ook weer gebleven Anneke?" vraagt grootmoeder.

Anneke met een soort van verslikkende verrukking: "As dat de prins tegen den boer zei, dat z'n eigen voader 'en keuning was; en toen nam de boer z'n hoed af, en toen bakte de boerin spekpannekoeken, en toen —" Annekes oogjes glinsterden... "en toen kreeg de prins 'en kummeke

stroop bij de pannekoeken joa, umdat ie zooveul as prins was grootmoeder.”

“Joa krek, nou weet ik 'et weer, en toen kwiem er 'en ezel...”

“Nee grootje nee... da's 'en ander verhoalje, nee, en toen ne... toen de prins dan genogt had, toen schonk de boer ook nog 'en glêske bier oan den prins, went prinsen drinken nooit schoon woater — is 't wel grootje...? en toen ie dat ook óp had, toen gaf ie den boer en de boerin de hand — dat was vrindelik niewoar? en zei, dat ie ze nooit zou vergêten, en...”

“Moar hoe was die prins met zoo'n honger bij den boer gekomen klein klapheuvelje...?” zegt grootje weer en ziet Anneke vragend aan, terwijl zij een geschilden aardappel in den emmer laat vallen dat de waterpereltjes er, glimmend in 't zonnetje, van opspatten.

“Wel dat ie verdwoald was op de hei... de hei, ge weet wel zooas oan d'overkant ¹⁾ achter Oosterbêk 'grootje.”

¹⁾ Op de Veluwe, aan de overzijde der rivier.

“O krek krek! nou weet ik 'et klein meisterke. En toen...?”

“En alsdat de prins, toen z'n vader starf, en de prins ien ens van prins tot keuning wier, dat ie toen op 'en goejen dag 'en erm mins oan den weg zag liggen die blind was, en niet zien kos, begriep ie grootje?”

“Joa prefesterke.”

“En dat ie toen afstapte uut de koets umdat ie... en doar wasse we gebleven grootje.”

“Krek zoo Anneke, lês dan moar wiejer.”

En Anneke, terwijl zij met haar wijsvingertje de woorden uit het boekje volgt, leest eenigszins hikkend en wel wat eentonig, maar toch op z'n boers-Hollandsch, en met het aardige stemmetje niet onwelluidend, het slot der vertelling:

“En de koning steeg uit de koets, en terwijl de paarden stonden te trappelen, en al de kamerheeren van des konings hofstoet en al het gevolg er naar keken, ging hij op den armen blinde toe, gaf hem de hand, en zeide: Mijn vriend, sta op, ik zal u eere geven en alles wat gij behoeft; en tot zijn kamerheeren zeide hij: Plaatst dien armen

man in mijn rijtuig..." Hè grootmoeder, in 't rijtuig van den keuning!"

Grootmoeder hield op met schillen en bleef verbaasd naar het wonderboek staren: "He'k z'n leven!"

En Anneke las weer: "De kamerheeren waren evenals het gansche gevolg ten hoogste verbaasd dat de koning zulk een bedelaar in zijn eigen rijtuig wilde nemen; doch de brave koning dit ziende, zeide zoo luid dat allen het hooren konden: Ja mijne heeren, toen ik dezen man beschouwde herkende ik hem terstond voor den gullen landman die mij eens, toen ik vermoeid en afgedwaald was, gastvrij in zijn woning ontving en mij alles gaf wat zijn woning opleverde. Een mensch mag de weldaden niet vergeten die hem door zijn evenmensch zijn bewezen, en een koning mag dat het allerminst!"

"En toen..." zei grootmoeder.

"Nou is 't uut grootmoeder; da's spietig hé?"

"Wel he'k z'n leven! ien de koets van den keuning!" zei grootje, terwijl ze nog altijd met een ongeschilden aardappel in de eene, en het

mes — waarvan het heft op de knie rustte — in de andere hand, naar het boek zat te staren:

“En goeng ie toen met den keuning noar ’t kastêl? en zou ie doar gebleven zin en krek as de keuning gegêten en gedronken hebben...?”
vorschte grootje.

“Dat weet ik niet grootmoeder, moar al die verhoaljes zin zoo op ens uut, en dan is ’t gedaon; dan heur ie d’r voorders niks meer van; ’t is moar en vertelselje zie.”

“Nou dat was oarigheid Anneke! ’En mins kan d’r veul uut leeren; ’t is wiesgeleerd zeg ik...”

“Dat zeit meister ook grootje.”

“Ik vuul ’em best: goed doet, goed ontmoet! zeit ’et sprêkwoord, zie, dat is ’t: Voader en grootmoeder en meister en allegoar die goed veur ou binne, ook altied liefhebben, heur ie... en God bovenal.”

“Joa zeker grootje... Za’k nóg eentje lêzen...?”

“Nee kiend, nee, ’t zal te loat worden; zie, da’s de leste eerdappel; ’t is al halftwoalf op de zonneploot van den toren, en as voader thuus kumt motten de eerdappels kloar zin. Heur is...” —

terwijl zij een vinger lang wijst — “'k het nog zoo'n stukske spek van 't breien verdienst; mergen met den Zondag dan zal grootmoeder is keuninkske speulen, heur ie. Joa klein babbelmunje, mergen zal grootmoeder ook is op spekkoeke traktieren; zoo erm bin ik niet, of 'en moatje mèl zal mergen met mien stukske spek toch de pan ien! Zie-zoo, kom...” en omziende naar den rijweg die langs het hutje loopt, zegt ze tot een man die voorbijgaat: “Dag veldwachter!”

En Anneke die nog in 't boek tuurt, ziet ook op, en zegt met de hand boven de oogen — de zon is zoo straf: “Dag veldwachter.”

Een keelgeluid zonder woord klinkt van de wegzijde.

“Wat kiekt ie lillik grootmoeder.”

“Misschien weer wat veul ien 't glas gekeken.”

“Béter ien 't boek kieken grootje.”

“Nou sneu-dingske! nou!”

Grootje is binnengegaan, en Anneke die nog wat lezen blijft, springt eenige minuten later haastig van het bankje op, en loopt zoo snel zij

kan een man te gemoet die met een spa over den schouder van de dorpszijde komt aanstappen. 't Was aardig om te zien hoe de arme daglooner, wiens gelaat door de zon was verbrand, en wiens handen door den arbeid waren vereelt, het achtjarige dochttertje streelde en liefkoosde, om in 't einde hand in hand met zijn eenig Anneke het armoedig erfje te betreden.

“Kiek is voader wat die pruum' al mooi worden?” zegt Anneke terwijl ze naar den boom wijst dien ze voorbijgaan.

“De pruum'! nee dernje, riep zin ze nog niet.”

“Nee allemoal niet voader, moar die en deez; zouwe die niet riep wêzen voader...?”

Arie schudde aan den boom: “Ze zitten nog te vast, d'r velt er geen een!”

“Joawel, kiek... doar velt er een tusschen de koolplant; kiek... kiek, en doar ook een... kiek.” Anneke zocht en vond de pruimen, “doar nóg één dat is drie; één veur grootje, één veur voader, en één veur Anneke.”

“Kom dingske! kom nou 'et 'huus ien?”

Arie bukte zich, en — terwijl Anneke hem

volgde, ging hij door de lage deur zijn hutje binnen.

't Was een sober maal. Grootmoeder had wat onriepe afgevallen appels deur de eerdappels gemoesd; met 'en lengsel van mosterd en zout was 't smoakelik genogt, en 'en snee roggebrood met wrungel — gestremde karnemelk — smiek best veur 'en noahap.

Moar Anneke had nóg wat — veur ielk 'en pruum. Joa 'en bietje zoer woaren ze wel, moar 't smiek toch pruums, en de pruumboom was 'en beste!

Grootmoeder zette den boel aan kant — Arie hikte zoo'n bietje véurdat ie z'n half uurke goeng sloapen; Anneke ging haastig naar buiten went ze heurde gerij... de koets van 't kastêl kwiem den darpskant af. Vlak zou ie langs 't huuske kommen. Zie, grootje kwiem óok buuten; ze sloeg 'en poar natte vaatdoek' over de kleine doornheg die 't erfke van den landweg schei, zette toen de linkervuust op de heup en houdt de rechterhand boven de zestigjoarige oogen... 't spul zag ze gro ag

en van mergen, met dat verhoalje, had ze 't rietuug van 't kastél den heelen tied in de verbeilding al veur zich gehad.

“M'nheer Van Zwiet het er de jonge perds veur,” riep Arie die ook naar buiten kwam.

“Mooie perds voader,” zegt Anneke: “Ze loopen zoo krul en kroms met den nek!”

“'En bietje schichtig,” meent grootmoeder.

“Vurigheid!” zegt Arie: “Drie joar oud. Ze kosten viefhonderd zei de koetsier.”

“Viefhonderd! hê!... zou m'nheer Van Zwiet net zoo riek as de keuning zin?” vraagt Anneke.

“De keuning! nee, die is altied 'et riekste van allemoal,” antwoordt grootje.

“Wat speulen ze met de oor'!” zegt Arie naderbij komende.

Het rijtuig nadert al meer en meer...

“Da's oarig: de perds kieken noar ons!” zegt Anneke. Maar — terwijl Arie de pet van het hoofd neemt, en Anneke, evenals grootje, naar de lui in 't mooie spul kiekt... spitsen de jonge bruintjes sterker de ooren; zien met schuwen blik langs de ooglappen naar de zij van 't hutje, en

dringen eensklaps, met een rukkende beweging, naar de andere zij van den weg waar een breede sloot loopt.

Een luide kreet in het rijtuig doet het dagloosgezin ontstellen. Arie vliegt den weg op. In 't zelfde oogenblik dat het bijderhandsche paard slechts een voetstap van den slootkant is verwijderd, grijpt Arie den vanderhandschen bruine bij den toom. Met krachtige hand dwingt hij het paard naar 't midden van den weg. Terzelfdertijd doet een duchtige zweepslag van den menner den bijderhandsche vooruitschrikken. Nog één zweepslag klinkt er. Een: "Dankje, laat los!" klinkt mede... en — met de wijdgesperde neusvleugels schier tegen de borsten, de ooren scherp vooruit, rent het den weg op... "Harrejennig!" zegt Anneke... "God bewoare!" zegt grootje: "'t Is niet alles in zoo'n rietuug; 't lee doar hoast ien de sloot."

Geen twintig schreden van Winkels hutje en schuin er tegenover, stond Bol de veldwachter op den drempel van zijn kleine woning. Eer hij den heer Van Zwiet kon te hulp komen, snorde het rijtuig hem reeds voorbij; maar, de heer Van

Zwiet, of althans diens echtgenoot in het rijtuig, moest zijn ijver bemerken. Zie, met een dreigend gebaar wijst hij naar Aries hutje, en, als het rijtuig reeds om den hoek in een stofwolk is verdwenen, dan treedt hij met een kwaadardige uitdrukking op het gelaat en met den veldwachtersstok naar de doornenhaag wijzend, op Arie toe:

“Mo’j met dat lorretuug op de heg te hangen m’nheer Van Zwiet ien de sloot joagen? Altied schorremorrie oan den weg!! Nog ens, heur, dan zu’j met burgemeister te doen hebben!”

“Nou Bol, moak moar zoo’n lêven niet!” zegt Arie bedaard: “hoe kos moeder denken dat die jonge perds veur ’en onneuzel duukske den angst zouwe kriegen.”

“Dat kos ze best begriepen as ze niet kiendsch is!” roept Bol met een leelijken vloek. “Pas op!” En weer met een leelijken vloek: “Die Bol zuukt zal ’em veinden ook!”

Anneke keek grootje angstig vragend aan, en grootje zag haar zoon aan: Hoe de veldwachter zoo kwoad kwiem?

Toen Bol met een gesmoorde verwensching op de lippen naar zijn woning was teruggekeerd, haalde Arie de schouders op en zeide: "Joa zoo is de mins: a'j iemand de woarheid zeit — al is't ien eigen belang, dan geet ie 't oe wrêken."

"Zeg Oarie, hei'j Bol de woarheid gezeid... en wát hei'j gezeid?" vischte grootje.

Maar Arie zei: "Och 't was zoo arg niet." En grootje vischte nog wel, en Anneke keek ook wel met spitse eugskes, maar, Winkels trok de pet op den neus, um nog 'en kertierke te sloapen. Niemand had er mee van noode dat ie Bol van mer-gen had gewoarschouwd, arnstig gewoarschouwd: umdat ie 'em giesteroavond stom dronken noar huus had zien goan.

't-Is drie uren in den middag. Winkels is al lang weer naar zijn werk. Anneke heeft een mooien bos goudsblommen met een paar boerentuין-rozen en wat vlierloof er tusschen bijeengeplukt: veur mer-gen as 't Zundag is; en grootje zit zoo'n bietje te dummelen achter 't verweerde roamglas.

Grootje dummelt onrustig, heel onrustig. Tel-

kens komt er een pijnlijke trek op haar goedig gelaat, en nu en dan klinkt er door 't kleine vertrekje een kreuntje of zucht.

Zeer zachtjes komt Anneke met den bloemruiker in een waterkan binnen, stillekes, went grootje sloapt. Nee grootje sloapt niet:

“Da's mooi Anneke! heel mooi! — Och heere!” zegt grootje en trekt bij die laatste woorden weer een pijnlijk gezicht.

“Och heere...!? Wat is d'r grootje?”

• “Niks kiend, och niks! 'en bietje ien 't lief.”

“Ien 't lief? hei'j kramp ien 't lief goeje grootje?”

“Joa blombluumke joa!... O lieve heer wat kniept 'et!”

“Misschien van de pruun grootje,” zegt Anneke.

“En de appels en wrungel, alles bij mekoar,” steunt grootje: “O minsen, minsen!”

Anneke streelt grootje de wangen; maar, dat helpt haar niet. Wat zou ze doen? 'en bietje woater ophangen en 'en kummeke werme koffie zetten...?

“Woater ophangen? Joa da's goed, dierke. — O lieve heere! — Moar koffie, nee. — Ai! — Heur is Anne.”

“Watte grootje?”

“A’j is ’en bietje kruuzemunt woudt hoalen, en...”

“Bij den dokter grootmoeder, moar dat duurt wel ’en uur zoo wied as ie woont.”

“Nee proatgouwke nee, niet bij den dokter. — O heere! nee... ge weet wel... toen we lest langs den diek goengen... — O!”

“O joa, joawel grootje, bij ’t veerhuus nieuwoar? bij de hofstee van boer Vledder?” valt Anneke in: “Joa, toen hei’j mien de kruuzemunt gewezen die doar allegoar ien ’t wild aan dien diek gruuut. Joa, die za’k hoalen, dat was goed veur pien ien ’t lief hei’j toen gezeid, en zoo’n bloodje smiek lekker ook. ’k Zal lopen wa’k lopen kan beste grootje”, en, zonder meer, wipt het vlugge ding het hutje uit, en ziet grootje — krampschommelend met ’et lief — deur de ruutjes heer hoar hartlepke noa, tie den weg oploopt, noar den diek — zoo gauw as ’en hoaske!

Hijgend, gansch amechtig — met de woater-pereltjes onder ’t kleine neuske — komt Anneke, geen kwartier later, in ’t hutje terug. — Groot-

moeder had 'et arg te kwoad. Af en toe was 't minder gewêst, moar dan weer... O harrejennig!

Geen nood! nou zal 't gauw bêter goan. Kruuzemunt het ze ien overvloed, en ze is straf genogt, joa hoast zoo straf as 'en pêpermunje. Wacht, de bloodjes van de stengeljes afgestreupt.

"Best zoo dingske," knikt grootje hoofdschuddend van pijn. — Ziezoo, al die bloodjes ien 't kêtelje gedoan... zooveul as't moar kos.

"Veurzichtig met den zwoaren woaterkêtel; 't is kokend dingske, pas op! O lieve deugd!" komt de oude er weer tusschen. — Geen nood, 't hengel blijft aan den kettinghaak hangen; Anneke behoeft de tuit maar te richten, en zie... 't kokende woater kumt ook krek met 'en vollen stroal ien 't kêtelje, en — 't ruukt al kruuzemundig!

't Is alsof de reuk grootje al goed doet; misschien ook werkt het gezicht van Anneke mee; 't keteltje zet zij op 't vuur:

"'t Mot trekken, zie. Niewoar grootje?"

"Zeker liefke!"

"As 't getrokken is dan zal 't krek zoo goed as 'en drank van den dokter wêzen, niewoar grootmoeder?"

“’t Zal best wêzen, Anneke.”

Annekes oogjes blijven strak en vol blijde hoop op het keteltje staren: “Zou ’t al goed zin grootjefief...?”

“Nog niet kiend!”

“Wacht, zal vast ’en kummeke krieggen. Ziezoo... Nou zal ’t wel goar zin grootmoeder; kiek moar, de woasem kumt al de tuut van ’t kêtelfe-ut.”

“Nou dingske, toe dan!”

Met het boezelaartje ’t warme hengseltje vat-tend, schenkt Anneke een kommetje van ’t groene vocht voor ’t lieve grootje in; en grootje, als zij blazend telkens een teugje neemt, knikt ze tevens Anneke toe, want Anneke ziet haar aan met een gezichtje dat geheel en al de vragen teekent: “Doet ’et goed grootje? Ku j’t al vuulen? Zou ’t bêter goan?”

En ’t goeng bêter, en een half uurtje later zei grootje: “Joa, klein dokterke, ’t is bêter, Goddank!” En, als ze haar mokkelt en zoent, dan heeft grootje voor ’t kleinkind haar duizend en eersten naam, en zegt ze: “Heel bêter, mien lief, mien oarig Kruuzemuntje!”

Een week verliep en 't is weer Zaterdag. Zaterdags wordt er geen school gehouden, en Anneke die weer vrij heeft, zal heden een plan ten uitvoer brengen: 'en mooi spulleke dat ze eiges geprakke-zierd het. — "Zoo'n wies dingske!" heeft grootmoeder gezegd.

Grootje staat in de schaduw van den pruimeboom, en Anneke treedt door het kleine hek in de lage doornhaag den landweg op; ziet nog eens om, en knikt grootje toe; grootje die wuift met de hand; en dan stapt ze met iets gewichtigs in haar tred meer voorwaarts, ter dege den zak omklemmend die haar over den schouder hangt, maar, ze ziet alweer eens om, en roept zoo hard als ze kan: "Dag grootjelief! dag!"

Grootje wuift nog van verre, maar Anneke verstaat niet best met waffer bijnoam grootje heur noaroept.

Bij 't bruggetje gekomen, waar de zeeg onderdoor gaat, kijkt Anneke nóg eens om; heel ien de verte ziet ze nog wel 't peerse jak van grootmoeder, moar, grootje geet krek de deur van 't huusken ien. — Grootmoeders oog' zin niet zoo stark as de hoare.

En Anneke stapt sneller voort. In een uur tijds zou ze terug wezen. Iedereen die ze tegenkomt zegt ze g'n dag, met 'en knikske, en allegoar — zelfs boer Balders van 't Bijenveld — zeggen weerum: "Dag Anneke!" — De kwoaje schepers-hond van 't Gouwe-erf, die heur met den schoapstroep veurbijkumt, gromt geen spier, moar striekt met z'n kouwe neus of natte tong — Anneke weet eiges niet wat — langs heur kleine hand, asof Filax heur kussen wou:

"Gemergen scheper!"

"Zoo Anneke... goa'j gres snijen...?"

"Nee scheper, kruuzemunt...!"

"Kruuzemunt...? Zoo! — Goeje mergen!"

"Goeje mergen scheper..."

Ja, Anneke gaat kruizemunt snijden. Dat was een heerlijke inval geweest: kruuzemunt was goed veur de krampen in 't lief. Bij 't veerhuus bezijen den hoogen Riendiek doar sting kruuzemunt, 'en heeleboel; nooit wier ze afgeplukt... "en" — had ze heel zachtjes in grootmoeders oor gefluisterd: "as we dan 'en heele zoi bij mekoar hebben grootje, dan zuwwe ze dreugen op de vuurploat, en oan den

dokter verkoopen; en veur de centen 'en tabaksdeus veur voader koopen as ie joarig is, en — moar dat zei ze niet: 'en neië snufdeus veur grootje d'r bij."

't Is een belommerd gedeelte van den hoogen Rijn-dijk nabij het veerhuis. Aan weerszijden van den dijk staan, ongeveer ter halverwegen van dé glooiing, flinke appelboomen — vol pardiezen en rabouwkes, moar, riep zin de appels nog bij lange noa niet. — Even beneden de appelboomen aan de buitenzijde van den dijk is een rasterwerk, waarachter de vette ossen in de heerlijke uiterwaarden grazen tot op den oever van den frisschen Rijn; en evenzoo bevindt zich ter halverwegen van de dijkglooiing aan de binnen- of Betuwzijde, een rasterwerk ter verbinding van een op onregelmatigen afstand gescheurde doornenhaag, welke haag met rasterwerk de hoeve van boer Vledder — aan de dijkzijde — bepaalt.

En hier is het dat Anneke den zak van den schouder glijden en haar oogen met blijdschap over de kruizemunt-pollen wijden laat. De pollen zien d'r hoast als pollen brandnê-tels uút, moar ze hebben kleinere donkerder

bloodjes, en — prikken, dat doen ze niet.

Wacht — grootjes kniepmeske uut den zak gehaald, opengedaan, nou oan 't snijen.

't Geet langzaam, moar 't geet toch.

“Zoo druk oan 't wark Anneke?” roept Truitje van 't veerhuis die met de glimmende koperen roomkan op den rug, en een emmer aan den arm, in de hoogte op den dijk voorbijgaat.

“Joa Truitje, en 't is werm, zelfs hier in de schaduw van den appelboom,” roept het kleintje weerom.

“Wi'j en munje vol room Anneke....?”

“Nou! asteblief,” zegt Anneke. Ze steekt haar mes in den grond, klimt de glooiing op, en als zij boven is gekomen dan bukt zich Truitje, en — Anneke mag het holle deksel uut de koperen kan trekken, en uut den emmer volscheppen, en dan lêgdrinken, heelemaal lêg. Jong zoo lekker! — “Dank oe vrindelik Truitje!” zegt Anneke, en de blanke room die nog om 't munje glimt, striekt ze wég met den rug van 't kleine henje.

“Tot oe dienst Anneke. Ziezoo!” De koperen stop steekt weer in de kan, en, als Truitje haar

weg vervolgt dan glimt de kan nog een poosje in Annekes oog, totdat ze haar mes weer opzoekt en met vernieuwden lust aan 't werk gaat, — de zak is nog geen darde deil vol, 't geet langzaam, moar... 't geet toch.

Twee hoogbeladen hooikarren knarpen door 't kiezelzand al nader en nader op den Rijndijk. Anneke ziet even naar boven. Zij ziet karraderen en paardepooten en menschebenen, maar voor de stof knijpt ze de oogen digt.

“Zoo, bi’j oan ’t appels zuuken!” roept een mansstem van boven: “’t Spul is niet riep. — Mot er geen êten, klein ding!”

“Nee! ’k bin oan ’t kruuzemunt snijen!” roept Anneke.

Of ’t niet verstaan was? althans de stem klinkt weerom:

“Wacht, hier hei’j ’en bêtere. ’t Is ’en vroege renet; a’j ’em nog ’en poar doag’ ien den zak houdt dan zal ie zoo mul zin as koek.” En — op ’t zelfde oogenblik ziet Anneke ’en appel, niet ver van heur af, op de diekhelling neerkommen, en, rollen noar lêger... onder dé rastering deur —

'en heel eind wiede, in den bongerd van boer Vledder.

“Wat zoo'n appel kan loopen en zonder been' oan 'et lief!” roept het van boven op wat verderen afstand.

“Dank oe!” zegt Anneke, en luider, vraagt ze: “Zou 'k moar deur de rastering goan?”

“Nou! woarum niet!” klinkt het nog eens, maar meer uit de verte, en — de wielen der hooggeladen karren hoort ze steeds minder en minder kraken in 't kiezelzand, maar ze volgt ze niet met de oogen, want ze tuurt naar de plek waar ze meent dat de appel in 't gras ligt.

Nog maar half besloten, staat Anneke eenige oogenblikken met den voet op den ondersten legger der rastering; maar dan — woarum niet...? — dan bukt ze 't kleine kôpke umlêg; 't rugske krom; 't eene beentje zet ze over 't hout, 't andere beentje haalt ze met de rökskes noar zich toe, um hoastig noar de plek te loopen woar de appel leit, moar — de appel leit er niet. Hier niet, doar niet, woar is ie gebleven...?

Da's spietig! — Anneke kan 'em niet vienden.

Nou meent ze... moar nee, 't is 'en roodachtig

kleiwortelbloadge... Doar ziet ze... nee, 't is 'en kleine paddestoel tussen 't gres. Hier... nee, dat gruune appelje kan 't niet wêzen, da's afgeval-
len van den boom... wacht... doargunder...?

“Wel doe bliksemsding! mo’j appels streupen in boer Vledders bongerd..!? herruut ze’k! herruut!”

Met een vuurrood gezichtje schrikt Anneke op. Zoo’n stem had ze nog nooit geheurd; de beentjes trillen heur onder 'et liefke. Boven op den diek steet de veldwachter, en hij kiekte zoo iesdig kwoad, en hie dreigt met den stok noar veuren, krek as loast bij voaders huuske; alêvel, toen woaren vader en grootje d'r bij, moar nou... O lieve heer! doar kuint ie den diek af... altied den stok noar veuren.

“Zu’j d'r uut! kleine feeks van 'en dief! zeg?” schreeuwt Bol de veldwachter opnieuw; en Anneke ziet hem, o goeje hemel! de rastering over-
klimmen, en wordt zoo wit als een dooje!

“Moar... moar... ik zocht...” brabbelt Anneke angstig.

“Appels stêlen! veur de galg opwassen! lui die-
venpak!” schreeuwt Bol, steeds naderkomende en

nog altijd den dreigenden stok vooruit: "Herruut ze'k! Allo!"

Maar Anneke — in een wip heeft zij de klompkes van haar voetjes gesmeten, vort! en... loopen doet ze, loopen wat ze kan, harrejennig zoo'n viefke! — Bol is woedend.

"Hier ze'k! hier!" schreeuwt hij het vluchtende haasje na, en als hij zich mede in de vaart zet om spoedig het kleintje te achterhalen, dan... dan zwakt hij en zwikkelt, en smakt ie voorover. — Anneke ziet even angstig om. Waar is ie? Het kleine klompje van Anneke wordt luide verwenscht, maar, door het ongeval nog meer verwoed weer overeind gesprongen, vliegt Bol opnieuw het meisje na, dat intusschen een goed eind op haar vervolger heeft voorgekregen.

"Zu'j stoan! zu'j stilstoan...!?" schreeuwt Bol; maar Anneke den man weer ziende, snelt opnieuw weder voort, en ofschoon ze verbijsterd van angst niks, nee hoast niks meer ziet: loopen kan ze nog, loopen best!

Moar o heere! ien ens mot ze stilstoan, pal ien ens veur de breeje sloot; en — en — doar kumt

ie... Zal ze rechts, zal ze lienks...? O heere doar kumt ie! 't Schiemert heur veur de eugskes; ze sleet er de henjes veur; nou ziet ze niks meer, moar eindlik doar was ie, en 't was hoar asof 'en knieptang heur vast ien den erm kneep.

“Zoo kwoaje dern! he'k oe doar! Wou'j mien ontloopen zeg! Allo veuruut!” bijt de veldwachter het bevende kleintje in 't oor, en met forschen ruk dwingt hij haar terug te keeren op haar pad, tot bij de plek waar haar klompjes liggen, 't eene klompje van boven geborsten, straks deur den voettrooi van Bol.

En of het arme Anneke met bevend piepend stemmetje al roept dat ze niks gedoan het, en dat ze kruuzemunt snee — met al die leugens het de veldwachter niks van noode: “Vort! allo vort!”

Arm klein dingske! de leelijke veldwachter die haar den zak heeft op den schouder gelegd, duwt haar metorsch geweld de glooïing op, en dwingt haar op den dijk voor hem uit te gaan. Met de punt van zijn stok stoot hij haar boosaardig van tijd tot tijd in de lenden, en zegt dat ze wat gauwer mot loopen. Maar Anneke kan niet gau-

wer, want het geborsten klompje doet haar bij iedereen voettred zoo zeer op de wreef:

“Ik kan niet veldwachter, ’t vuutje duut mien zoo zeer!”

“En ik zeg oe: veuruut, doe luiwoames!” roept Bol en stoot haar opnieuw met den stok in de lenden.

Anneke begint bitter te schreien. Ze had toch niks geen kwoad gedoan, en woarum dat de veldwachter dan zoo wreed was? Nooit van d’r lêven was iemand zoo kwoad tegen hoar gewêst; en wat zou grootje wel zeggen dat hoar klumpke kapot was. En, woar zou ze noar toe motten; woar...?

“Och veldwachter, loat mien asteblijf noar huus goan?” zegt ze snikkend, terwijl de tranen haar over de mollige koontjes biggelen.

Maar de veldwachter heeft een duivelachtig genoeg in de vrees en smart van het lieve kind.

Aries vermaning steekt hem in de borst, en die moet hij wreken; de lafaard! De postbode die op eenigen afstand naderde, moet het hooren dat die kleine schavuut ’en appeldief is.

“Wat! Slim Anneke van Arie Winkels?” zegt de

bode die zijn geregelden tred vervolgend hen beiden is genaderd en nu voorbijgaat: "Za'k ze dan moar mee noar stad nemen veldwachter? Doar hei'j 'en huus met dikke troalies."

"Dat was niet kwoad bode, moar hier onder den toren hewwe ook goed losies, en 't is er zoo duuster as ien de hel, en rotten zin d'r... Atjuus... plezierege wandeling."

"Atjuus!"

Anneke voelde haar knietjes knikken:

"Nee, nee! niet onder den toren veldwachter; nee!" roept ze angstig en onder het schreien door.

En weer krijgt ze een duw met den stok, en zegt de nijdige lafaard: "Allo ze'k! veuruut!"

De burgemeester van het dorp is een dikke heereboer met een rond rood en vol gezicht. Hoe het mogelijk was dat hij burgemeester is geworden begrijpt hij zelf niet, want van de ambtsbezigheden weet hij bijna evenveel als de ganzepen waarop hij altijd kauwt indien hij een moeilijk geval heeft; en "alle gevallen" zijn in het oog

van den ronden burgemeester, “moeilijk, zeer moeilijk.” Het allermoeilijkste van alle gevallen is de omstandigheid, dat jufvrouw Lus — zijn echtgenoot — niet verkiest dat manlief voor het burgemeesterschap bedanken zal.

Éen ding is gelukkig voor burgemeester Lus, hij heeft een uitmuntenden secretaris, en de secretaris is altijd present — want burgemeester is rooiaal — dat is ie. Ook Bol de veldwachter is een zeer bruikbare vent. Niet alleen dat Bol altijd met plezier boodschappen voor de juffer van den burgemeester doet, be veurbeeld visch uit stad halen, of wijn bestellen, maar hij is ook “slim op z’n vak” zegt de burgemeester; jammer dat ie een bietje veul “klaart en rooje-jenevert,” maar anders best en actief — soms al te actief.

Klein Anneke staat voor een tafel waarover een groen lakensch kleed ligt, en waarop een hooge looden inktkoker met dito zandkoker staat. Achter die tafel zit Lus de burgervader. De secretaris Hoefzoetnagel zit aan een kleinen lessenaar ter zij van de tafel, zóo dat Lus hem zien kan als hij zich even ter zij wendt.

De veldwachter staat naast Anneke.

"Zoo, heb jij appels gestolen, zoo!" zegt de burgemeester: "Zoo, heel goed! Aja... hoe is uw naam?"

"Nee nee!" schreit Anneke: "nee burgemeister, zoo waarlik nee!"

"Zu'j stil wêzen," zegt de veldwachter: "Heur ie niet dat burgemeister vraagt: hoe da'j heit?"

"Anneke, burgemeister!"

"Anneke? zoo, heel goed. En je ván?"

"Ván...? van voader burgemeister. Moar appels gestolen dát he'k zoo waarlik niet!"

"Zóo, maar je vaders naam wou ik weten."

"Arie Winkels, burgemeister."

"Winkels, zóo, heel best! Ouderdom?"

"Watblief burge...meister...?"

"Hoe oud da'j bint!" snauwt de veldwachter.

"Ikke... tien joar burgemeister."

"Beroep... of nee... Watblief secretaris?"

Hoefzoetnagel is den burgervader met een papier genaderd; wijst er met den vinger op, en fluistert meteen den edelachtbare wat in 't oor.

Lus knikt, en zegt van tijd tot tijd zachtjes:

“Jawel... Ja ja! — Sjuust! Dunkt me ook...! Docht ik net al!”

De secretaris zit weer voor zijn lessenaar.

De burgervader knauwt op de veder van zijn pen, en, strak op den looden inktkoker turend zegt hij: “Een moeilijk geval! hum!” Dan eensklaps tot Anneke: “Zul je ’t nooit weer doen, zeg?”

“Nee burgemeister; nee! moar ik heb niks gedoan.”

“Zu’j den mond houwen met de leugens!” grijnst de veldwachter: “Zeg, zu’j!?”

De ronde blozende burgervader is te goedaardig dan dat hij — vooral na het fluisterend gesprek met zijn secretaris — geen medelijden met het lieve schreiende kind zou hebben. Den veldwachter vindt hij een beetje erg actief, ja barbaarsch... Te deksel... baars...! daar valt hem wat in. Als hij ’t vergat dan zou vrouwlief zenuwachtig worden. “Och Bol, zou jij de baars reis eventjes uit de kaar willen halen, we zouwen ’en sausbaarsje hebben van middag. Wil je?”

“Tot je orders burgemeister, moar met je per-

missie burgemeister, zou ik dit galgen-oas hier, niet eerst is veur 'en uur of wat onder den toren zetten. 't Is van 't repalje burgemeister."

Lus ziet toevallig naar zijn secretaris. Hoefzoetnagel is druk aan 't werk, maar zijn neus wijst in de richting van de deur.

"Veldwachter!" herneemt Lus deftig, en voegt er nu eens in het volle besef zijner edelachtbaarheid bij: "Vertrek!"

"As je kleine dieven loopen loat dan worden ze as groote gehangen," grauwst Bol met den duim op Anneke wijzend: "En as burgemeister zoo weinig um de peliesje geeft, dan kan Bol wel goan hengelen in ploats van z'n eigen dood te loopen."

De neus van Hoefzoetnagel wijst nog spits in de richting van de deur, terwijl 's mans oogen onveranderlijk op zijn schrijfwerk zijn gevestigd.

"Bol, geen praatjes. Dat voegt... dat past... niet. Ik ben burgemeester, en jij veldwachter, weet je," zegt Lus.

De vleugels van Hoefzoetnagels neus applaudeeren.

“Ja dat weet ik best!” zegt Bol: “moar as de secretaris z’n eigen met de affeeres bemoeit” — en hij werpt beurtelings een nijdigen blik op den schrijver en het kind — “dan motten ze hem moar in jou ploats zetten, of anders veur mien het dievenpak achter de vodde zitten.”

Een kleine tien minuten later is Anneke op vrije voeten. Zij is nog erg beverig op de beentjes, en de oogen doen haar zeer van ’t schreien zoo-dat zij ze haast niet kan openhouden in de felle zon. Maar toch, zoo snel als ze op het geborsten klompje voort kan, stapt ze den dijk over tot bij den afweg die, langs kerkje en schoolhuis en kleinere woningen, naar vaders hutje voert. Gelukkig heeft burgemeester haar den zak met kruizemunt weeromgegeven, maar bitter leed doet het haar dat burgemeester, die toch op ’t laatst zoo vrindelik was, niet gleuven wou dat Bol onwaarheid sprak; ’t was slecht van Bol, heel slecht!

“Wat schêlt er oan, klein blauweugske?” zegt een blonde krullebol van dertien jaren omtrent, die in ’t gras naast het kerkhof kôpken-over heeft

gekeukeld, en nu met een paar luchtige sprongen, op het kleintje toeschiet.

Willem krijgt een kleur van kwoadheid nu Anneke hem alles heeft verteld, en zegt dat die Bol een gemeene vent is, en dat hij den hals maar had moeten breken toen hij over haar klompje viel, en, ja, dat hij vader centen zal vragen om voor Anneke een paar nieuwe klumpkes te koopen. Anneke most moar goeds moeds wêzen. Wacht! hij zal den zak veur hoar droagen; ze was 'en oarig dingske, dat zei meister ook, en dat zeiën ze allegoar!

Och lieve minsen, wat het grootje ien de angst gezeuten. Om negen uur is't kleine liefke de deur uitgegoan, en nou, op slag van twoalven doar kumt ze pas oan. Goddank dat ze d'r weer is! Wel heere m'n tied! zoo'n veldwachter! Ze zal 't oan Oarie vertellen hoe ie 't lief en oarig kruuzemuntje getemtierd het. "Lief klein hertelepke!" en grootje kust Anneke wel tien keer achtermekoar, zóo, dat Willem ook hoast trek kriegt um 't blondje te kussen, moar nee: g'ndag soam! Noar huus loopt ie zoo hard as ie kan: um voader en moeder wat

centen te vroagen en t'oavend de klumpkes te brengen.

Nee grootje! nee, niet oan voader zeggen, nee! As voader kwoad was dan kon ie noa 't êten niet sloopen; en grootje zei: "Krek zoo!" En voader mocht ook niet weten van 't kruuzemunt um den verjoardag en de neie piep. — Net zoo, denkt Anneke, en..... de snufdeus veur grootje.

De zomer is voorbij. De tabakslanden zijn kaal geplukt. De appels en peren — zelfs de heele late — zijn alle van de boomen; in één woord, de oogst is binnen. Hoe rijker de menschen zijn hoe meer dat ze lachen kunnen. De burgemeester Lus, boer Balders van 't Bijenveld, Romein de vetweier, maar vooral m'nheer Van Zwiet kan lachen. Hun schuren en bergen zitten vol, en — 't vee is duur, en 't koren is duur, en veur de tabak hebben ze al twintig gulden geboojen, eerd- best- zandgoedlompén, alles deur mekoar. Twintig gulden de honderd pond! "Wat zukke minsén riek worden!" zegt grootje.

Grootje is niet jaloersch, “nee, moar ’t is toch vreemd ien de wereld,” denkt ze, “de rieken lupt alles mee, ze kriegen meer as meer, en de erme zal nog onspoed hebben ien ’t geringe.” ’t Was niet anders! ’t klein bietje eerdappels dat ze te rooien hadden was niet meegevallen, en dan — ’t was moar ’en onneuzel ding — moar, ’t kruuzemunt woar ’t kleine dernje zoo’n zoeren oogst oan gehad had, geen tien stuuvers... geen dubbeltje... geen rooie cent had ze bij dokter der veur kriege kunnen. Alles wat dokter ien de apteek noodig had, dat kreeg ie uut stad zaidie, en zoo had Anneke met heur kruuzemunt weer aftrekke kunnen. Dokters juffer had heur wel noageroepen en heur ’en poar zuute kuukskes gegeven, moar, ’t kleine ding die ze veur grootje en voader bewoarde, had ze zeker ien ploats van ien ’t zekske te stêken, der noast gestoken, went, toen ze thuus kwiem had ze geen centen en geen kuukskes ook. ’t Liep alles zoo tegen. ’t Was noarigheid!

Maar op een goeden morgen had Anneke toch een kleur van plezier. Aan ’t geval met Bol den veldwachter dacht ze niet anders dan wanneer

ze hem met een norsch gelaat voorbij zag gaan, of ook, als ze somtijds naar het geborsten klompje keek, dat de klompemoaker met 'en klein houten beugeltje gemaakt had. Willem Stoete had zeker geen centen kunne kriegen, went neië klumpkes had ie niet gebrocht, en, sinds dien morgen had ze hem niet gezien, want bij m'nheer Van Zwiet was ie tuinjongen geworden, en Willems vader woonde oan gundsens kant van 't groote Van Zwiets-huus.

Maar nu — zie, nú heeft Anneke 'en kleur van plezier. Met twee schoentjes staat ze in de hand bij grootjes stoel aan de kleine klaptafel. De schoentjes zijn niet nieuw, nee, alles behalve, maar 't zijn leeren schoentjes, zie maar, en krek zoo groot as heur vuut! En Willem Stoete steet vlak tegen heur over; en hie kiekt er noar hoe Anneke 't zool onder tegen 't vuutje past, en z'n oogen gliensteren ook van plezier, went... Mie de kindermeid had ze oan Herm den "hoazenvilder" verkocht met ouwe linten en 'en kniepmuts en kersjet; en toen, toen het ie de schoentjes van Herm veur 'en dubbeltje weerum gekocht — dát

was z'n halve wêkloon, — um ze oan Anneke te geven; went — vergêten had ie Anneke en de belofte niet; en: “Niewoar, schoentjes zin nog zachter as klumpkes?”

Als Anneke wat kreeg van voader of grootje, dan kuste ze voader of grootje altied. Nou had ze Willem ook wel willen kussen; moar, Willem sting oan den overkant van de klaptoafel, en Anneke kuste grootje, en grootje zei dat Willem 'en beste jong was, en Anneke knikte van joa! en trok de schoentjes aan, en liep — zoo zacht asof ze op de kousevuut liep — met een vaart naar het lage houten broodkastje; trok een bovenla open; nam er wat uit; stopte het Willem met een zenuwachtig schokje in de hand, en — voort was ze op haar schoentjes de deur uit.

“En vuursteen!” zegt Willem en ziet grootje half vragend aan.

“Meugt 'em best houwen jungske!” knikt grootje: “'t klein ding het 'em eiges ien 'en grienthooop gevonden; 'en vuurkei kent ze best uut duuzenden steen'!”

En. als Willem heengaat met den ruwen steen

in den zak, dan ziet hij 't hutje nog eens rond, maar, Anneke ziet hij niet... En grootje, als ze Anneke straks naar binnen roept, dan denkt ze: 't Kiend is krek as de keuning uut 't verhoalje. Goed veur goed gift ze weerum, heel anders as Bol, die gaf kwoad veur goed, en heel anders as de rieke Van Zwiet, die niks dee, en toch ien de sloot had gelêgen as Oarie z'n perd niet ien 't spoor had gehouwen.

De herfst werd nat, heel nat. Overal was 't soepeerig en klessurig: op de kleiwêgen, ien 't broek, zelfs op den grintdiek, overal. 't Kwiem zeker van de nattigheid, meende grootje, dat zij weer zoo rimmetiekig was, en 't kwiem ook zeker van al die natte vuut, dat d'r zooveel krampziektes in 't lief woaren; ze had al heure proaten dat de vrouw van Roelvink...

“Nee moeder nee! d'r wier d'r eentje verwacht,” zegt Arie, “en toen 't kleintje d'r was, toen...”

“Och lieve heer... is Willemke Roelvink zóo heer-gegoan... Krek as Annekes moeder, mien beste

Hanske!" Grootje veegt met haar boezelaar een traan weg.

Arie kan bij dat sjepieter niet lang stiltoan, dat moakt 'em altied zoo kienderachtig.

"En 't geval bij m'nheer Van Zwiet, Oarie! Is de koetsier dan niet...?"

"Nee moeder, allegoar proatjes. Die kerl het z'n eige overvrêten, dát het ie. Met de andere boojen had ie gewed dat ie 's middags 't spek veur z'n vieren heel allinnig zou opêten en nog drie dikke weitemêls koeken d'r bij. Toen ie den darden koek zoo glujend noar binnen had, doar zakte ie in mekoar, en, veur hum had de dokter veur niks de wiesheid geleerd; dood was ie stik! as 'en plank! Joa 't is wel zundig dat een mins 's Heeren goeje goaven zoo dierlik misbruukt. Wiwwie bidden...?"

"Joa!" deed grootje met een zucht, en ze vouwde de handen; liet het hoofd zoo'n beetje op zij zakken; sloot de oogen, en dacht... "En welluu? welluu hebben niks as eerdappels met 'en klein bietje azien-reuzel!"

Arie drukte de pet voor de oogen en zei 'et: Onze Voader! En Anneke, Anneke zat haast krek

as grootmoeder; maar, toen ze: 't Heere zêgen, en wat er meer volgde tusschen de roode lipjes gepreveld had, en naar de aardappels zag die in den rooden schotel dampten, terwijl de azijn met het weinigje reuzel zoo lekker rook, toen zei ze zachtjes zoo in haar eenvoud: "Wij zullen ons niet dood-eten, Goddank!"

't Was dienzelfden avond al heel vroeg donker en erg donker ook. Het eenige licht dat er op den dorpsweg viel — waar ook Winkels hutje stond — kwam uit de kleine smidse. 't Was een mooi gezicht voor de kinderen in de buurt; dat rooje vuur, en dat gloeiende ijzer, en Paul de smid met zijn bloote armen zoo hel verlicht, en dat afspatten van de vonken als hij op het ijzer sloeg. "Hê, smid worden!" dacht Anneke, die er ook naar keek: "as ik 'en jongen was dan wier ik 'et zeker!" Paul wischte zich juist met den ruigen blooten arm de zweetdruppels van het voorhoofd. 't Was niet alles dat warken!

Maar toch, Paul werkte stevig door en bemerkte niet dat Anneke en de andere kinders die buiten stonden, de hoofden van hem hadden afgewend. De

lichtglimp die uit de smidse kwam, gleed den weg over, juist tot aan de woning van Bol den veldwachter. — Wat was doar te doen? Telkens zag Anneke in 't glimplicht minsen hen en weer schieten, en as Paul 'en oogenblik ophieuw met beuken, en de bloasbalk niet soesde, dan ko'j duudelik heuren dat er druk wier geproat.

't Was erg klesserig op den weg, en de klompjes bleven haast steken, maar Anneke die 't veldwachtershuis toch voorbij moest, liep de andere kinders na, en stond weldra onder meer anderen, aan 't eind der lange glimp uit de smidse, voor 't veldwachtershuisje. Maar, Anneke kon niet te weten komen wat er eigenlijk te doen was. "Watte...?" zei ze een paar keeren achtereen. Maar een groote man riep: "Vort! de kinders motten noar huus toe!"

Ja, Anneke begreep ook dat ze noar huus most, went 'en schel klökske klonk in 't veldwachtershuus, en sloeg hoastig zes. Moar ze wou toch wel weten of Bol 'en ongeluk het gekregen of wat 'et is...? Achter haar zegt een vrouw op gejaagden toon tot een andere — Anneke kan niet zien wie het zijn: "Joa ijselik is't! Um schiemeroavond is ie noar Van

Dulms harbarg gegoan; ien de gelagkoamer het ie 'en munje vol geprüufd; toen ien 't veurhuus riest en kluntjes gekocht en ook 'en flesch jenever. Onderwêge noar huus, mot ie weer arg trek ien 'en slukske hebbe gekregen en de flesch oan den mond gezet."

"Zoo'n zuuperd!" zegt de andere.

"Joa mins, doar hei'j wel geliek in," herneemt de eerste, "en dát mot God bêtert op ou en mien en ander volk passen dat zuinig en altied bekwoam is; moar ik zeg die God hebben wil die kan ie wel kriegen ook."

"Nou, dat geleuf ik mins, of ie!"

"Joa, as drek en modder viel ie in mekoar. Gillend en roazend is ie bij Limpers op 't brugske ieneengezakt, en hebben ze hum gevonden met 'en flesch vol vitriool naast zich; de slok vitriool is as gluiiend iezer noar binnen gekomen. Luuster moar, luuster, nog ku'j 'em doar binnen heuren karmen van kramp en van pienen ien 't lief."

"Heere bewoar ons! Geen wonder, geen wonder!"

Tien minuten later staat er al meer volk voor de woning van Bol. 't Is natuurlijk dat ze er blij-

ven staan, want — de veldwachter zelf is nu niet present om zoo veel belangstelling met zijn stok uiteen te drijven.

“Nou wat mo’j, zeg! mo’j ’en mins de rok van ’et lief trekken, zeg!? ’t Onmundig spul mot tegenswoordig ook al overal met den neus bijwézen. Goa sloopen, da’s bêter as neisgierig de oogen ien ’t vuur te stéken!” Zoo snibt en snauwt een klein vrouwmensch en stelt zich vierkant in de groep, om met haar breede figuur een kind dat haar ter zijde trad, den doortocht te beletten. Maar het kind heeft de onvriendelijke rede niet eens ten einde gehoord; bij de eerste tegenkanting is het al aanstonds zijwaarts omgegaan, en nu, zie — ’t licht in ’t veldwachtershuisje teekent even de kleine schaar die wauwelt voor de deur, want het licht gleed naar buiten, omdat het kind naar binnen is gegaan.

“Da’s zeker Mareitje die noar dokters huus is gewêst,” zegt er een uit de nu weer duistere groep.

“Nee nee... ’t is Anneke, Anneke Winkels!” roept een jongensstem.

Anneke hoort niet wat Willem Stoete en de

anderen nog zeggen; de deur is achter haar digt gevallen.

Daar staat Anneke in het kleine vertrek. Anders is ze zoo bang, zoo bleu en bang, moar nou, 't is heur krek asof de man met de holle oog' die in de bedstee krimpt en karmt van de pien, asof ie heur voader is, en krek asof d'r geen andere minsien ien de koamer zin:

"Hier! hier he'k kruuzemunt vrouw Bol... hier!" zegt ze met een hijgend stemmetje dat van de haast getuigt waarmee zij den tocht heeft volbracht: "Da's goed, o zoo goed veur de krampen ien 't lief... Mo'j thee van zetten vrouw Bol... veul kruuzemunt en weinig woater zei grootje," en den vollen boezelaar met het gedroogde kruid schudt ze op den stoel naast de bedstee, en... Bol ziet heur oan met die holle van pien zoo oakelikke oogen, en smiet zich um ien de bedstee, en karmt: "O Heere! o God!"

En Anneke — ien ens wordt ze bang, bang en beduusd. Wat ze zeggen dat heurt ze niet, en... dat ze buuten gekomen 't gebeugelde klumpke ien de klei loat zitten dat vuult ze niet, moar

thuus velt ze um grootjes hals, en bêft ze asof ze kwoad had gedoan. 't Was oakelik gewêst, arg, vreeselik arg!

Onneuzel klein dingske! Kruuzemunt brengen oan 'en mins die zóo te pas kwiem as Bol!

Ja klein blondje, er zijn er die gelachen hebben toen ze 't hoorden: kruuzemunt! De veldwachter had 'et grei niet kunne zien, en gewezen dat ze 't weg zouwe doen. Wat zou kruuzemunt veur zoo'n pien! Moar vremd, loater het ie steunend en karmend um 'en tekske gevraagd, en hie het 'et ien de hand genomen, en — 's andrendoags lei Bol met de oog' star en stief noar boven, en ien de vuust die op de borst lei, zat nog 'et tekske kruuzemunt, vast, heel vastgeknepen. Nou — 't was geen kwoad, en 'et tekske kon d'r wel in blieven ook.

"Arg onneuzel!" zei het dikke korte vrouw-mensch dat zich 's avonds zoo vierkant in Annekes weg had gesteld: "Arg onneuzel!" zei ze toen ze 't vernam: "Doar mo'j kiend veur wêzen!"

Krek, breed, dik, klein vrouwmins! doar mo'j kiend veur wêzen. Ge kent de geschiedenis niet

en doarum begriep ie 't niet, moar, al da'j z'ook kon weten, dan begreep ie ze nog niet: Mo'j kiend veur wêzen, breed, dik, klein vrouwmîns, kiend!

Willem Stoete had 'et begrepen. 's Nachts kon hij er bijna niet van slapen. Drie- vier- vijfmaal is hij de bedstee uitgesprongen; maar in 't laatst van November komt de zon zoo vroeg niet. 't Was of ie de rooje lipkes van Anneke zag toen 't rood oan den hemel kwiem; en 't blauw dat woaren d'r eugskes, en — maar rust had hij niet, en, fluks in de kleeren, is hij al de deur uut, op weg naar... nee — niet naar Anneke, maar op weg naar 't groote Van Zwiets-huus, reeds lang vóordat de zon door de openstaande bedsteegordijntjes, Anneke met een helder blinkend straaltje op het gladde voorhoofdje wakker kust.

't Was maar goed dat ze nog wat geslapen had het lieve kind. D'r heeft een loftrompet geklonken zoo hard dat men 't misschien in 't hutje had kunnen hooren.

En grootje, als ze 't kleintje daar nog slapen ziet, dan veegt ze zich een traan weg en fluistert Arie toe, terwijl ze hem 'en kummeke koffie bij

't morgenbrood schenkt: "Oarie, zóo'n kiend is er geen tweede ien de wereld," en als Arie knikt met een Goddank in 't hart, dan zegt grootje nog bij haar zelve: "Goed veur kwoad! As zoo één ien 'en koets kwiem te zitten dan zou'j zeggen da's rechtveerdig... as 't zoo wêzen kon!"

Harrejennig wat had Willem gebloazen en getoeterd; 't heele Van Zwiets-huus op de been; zoo hard en zoo mooi dat de jonge freulekes de troan' over de wengskes liepen, en m'nheer Van Zwiet 'em oankeek asof Willem 'en toovenoar was die op de hark — woar ie mee in de hand stond — 'en engelenzang had gebloazen.

En m'nheer Van Zwiet had gevraagd woar of dat Anneke woonde, en Willem had gezeid: "ien dat hutje ien de darpsstroat m'nheer, woar ie van 't zomer hoast met de jonge perds ien de sloot had gelegen." En m'nheer Van Zwiet had lang noar den grond gekeken en niks meer gezeid....

Nou, 't was ook zoo vreemd niet dat ie 't vergêten had.

Maar ook, nog denzelfden dag 's namiddags stond m'nheer Van Zwiet met de mevrouw en de twee

freulekes half in half buiten het hutje. — Grootje was d'r verlêgen mee. Verlêgen met zooveul grootheid. — Willem sting bij den pruumboom die koal was; en de freulekes hadden 'en mooie pop en 'en groote koek veur Anneke, moar, Anneke begreep d'r niks van en begon hoast te schreien zoo beduusd as ze was. En mevrouw Van Zwiet proatte met grootje — die zich schoamde umdat ze geen stoelen veur al die grootheid had en volstrekt 'en kêtelje koffie wou zetten, en.... van de twee rieksdoalders veur 't oarig kruuzemuntje ook schiemerig ien de oogen wier.

En m'nheer Van Zwiet sting met Winkels bij de heg te proaten. Winkels met de pet ien de hand; en Winkels zei: "Joa m'nheer, ten mienste — as boer Limpers de jonge perds veur den boerenwoagen prebieren wil dan het ie altied gern da'k noast 'em veurop kom zitten; zie m'nheer, de eene mins — wi'k is veronderstellen — het 'en handigheid met 'en spul, en 'en ander zoo niet!"

't Was al schemerdonker toen in den omtrek van Winkels hutje, en vooral bij de smidse, het

groote nieuws wordt verkondigd en bebabbelde:
“Winkels kumt ien de grootheid, en misschien
wel in 't livverei van den dikken koetsier die zich
eiges te bersten at!”

Tien blijde lentes hebben sedert dien natten
herfst het Betuwsche dorpje verjongd, maar —
grootje is van al dat verjongen niet jonger gewor-
den. — 't Kan d'r spieten, arg spieten dat heur
lêvenstied zoo opkort. Ze het 'et zoo best, zoo kos-
telik best gehad in die letste tien joaren. In 't lin-
kervleugel van 't Van Zwiets-huus — eigenlijk 'et
tuinmans-gedoei, moar nou, umdat de tuinman 'en
eenlopend mins is: 't koetsiershuus — in dat
knappe spul woont ze met Oarie en Anneke ien
't vette der eerde, jong zoo'n lêven! Jammer is
't dat die tien joaren vervlogen zin, arg spietig!

Anneke kan 't zoo spietig niet vinden. Willem
Stoete ook niet. Loat er éen kommen die zeit dat
Anneke niet 'et knapste, mooiste, liefste bekske
van 't heele darp is. Och verdrêjd, 't is zoo'n oarig
blumpke van twintig joar dat blonde kruuzemuntje!
En, as ze hum kust met die rooje frisse lipkes, en

as ie hoár ien de eugkes kiekt, en as ie heur hartje oan zien borst vuult kloppen, dan...

Stil, grootje dribbelt onrustig heen en weer: Joa't zal d'r toe kommen vandoag; vandoag toe kommen; joa! Kruuzemuntje zal ien 'en koets voaren en grootje ook. M'nheer Van Zwiet zal ze met de mooie koets noar 't roadhuus en noar de kark loate riejen. Willem en Anneke noast mekoar, en Oarie en grootje ook noast mekoar. Buys de bouwmeester zal veur deez keer koetsier wêzen. Al z'n lêven! Doar kwiem de koets al. — En — doar geet 'et. Grootje kiekt asof ze eiges ten trouw voart, en is den keuning te riek af. Ien 'en koets! en Anneke hoast as 'en juffer ien 't pak! En Willem de goeje jong zal straks óok hoar kleinkind wêzen; en allebei blieden ze op 't Van Zwiets-huus, went, Willem zal d'r over drie doag' tuinman ien-ploats van tuinknecht zin; — en — as 't nog ens zóo wied kwiem dat grootje óvergrootje wier!!! Och harrejennig! En — zie, allegoar die ze veurbijriejen blieden stoan; sommigen nemen den hoed af, en ander' kieken asof ze denken: Kiek grootje ien 'en koets! — Joa minsen: grootje ien 'en

koets en met al wat heur lief is op de wereld!

't Gaf Anneke 'en vreemd gevoel toen ze doar nog ens veur de gruune toafel kwiem woarachter burgemeister Lus zat — 'en bietje ouwer — moar anders nog krek as tien joar gelêjen, en de secretoaris Hoefzoetnagel oan den lessenaar, zoo'n bietje schuins op zied.

En 't scheen ditmaal voor burgemeester Lus geen "moeilijk geval" te zijn; ten minste zijn aanhef luidde: "'t Is mij een aangename taak om u, o edel bruidspaar, die de genoegens des huwelijks met elkander wenscht te smaken, bij dezen in den zaligen echt te vereenigen!"

Hoefzoetnagel kwam met 'en boek en wees met zien neus woar Anneke schrieven most, vlak onder Willems noam, tot twee keer toe.

En de karkklok luidde, en ien de kark wier 't alles bezêgeld; maar, toen de goeje brave dominé, die zoo'n bietje van den ouwen stempel was, onder veel dat gepast en hartelijk mocht heeten, toch ook als naar gewoonte van de eeuwige verdoumenis sprak, en de harten zijner kudde bij steenen

vergeleek — toen dacht Willem aan den steen dien ie van Anneke kreeg en altied op zak had, en had wel willen roepen: Moar ik heb 'en vuursteen dommenei! — Alêvel, te roepen dat goeng niet, moar, hebben is hebben en da's 'et veur-noamste.

En bij 'et thuus kommen toen ze uut de koets stapten, toen stonden de lui van 't huus allegoar met blommen ien de hand, en hing er vlak boven de deur van 'et tuinmanshuus 'en loverkrans, waar binnen ien geschreven stond: Leve Willem en zijn Kruuzemuntje!

HET JAWOORD.

Niet tevergeefs had Klaas — de knappe vischersgezel, aan Sanne, — de blozende maagd — zoo menigmaal gezegd, dat ie altayd an 'r dacht als ie niet bay d'r was.

Niet tevergeefs had hij haar zoo dikwijls een schuchteren zoen op de mollige lippen gedrukt en een “atjuus” komen brengen, wanneer hij ter vischvangst met de pink in zee moest; want zeker was het dat Sanne van hem hield, veel van hem hield, al zei ze soms tegen anderen dat het nie-waer was.

“Jae Sanne,” zei Klaas op een Zondag-avond nadat hij een uurtje bij haar aan 't raam had staan keuvelen, “daer ginder aen strand loopen er weer komsie komsa, as Pleun zayt, 'eertjes en mooi juffertjes, arm in arm van geweld; maer zie-je,

as 'r één bay is die 't zoo meent as ikke, zie, dan mag ik geen visch meer aan boord zien."

"Maer Klaes je zayt et," sprak Sanne, "en je hebt al zoo dikwels 'ezayd wat je nou zayt, maer hoor reis, wat heb ik er aen?"

"Hoe meen je Sanne?" vraagde Klaas.

"Nou, als ik ronduyt zal zegge," hakkelde het meisje, terwijl ze voor zich zag, "dan vraag ik...." maar wát ze vraagde bleef in den steek.

"Wallief...?" zei Klaas die niet begreep dat Sanne een formele declaratie verlangde.

"Als ik dan zegge zel," sprak het meisje na eenig zwijgen; "je hebt al zoo lang gereld van ditte en datte en meer as genoeg, maer weet je, van 't éene — daer kwam nog geen woord van."

"Hê?" vraagde Klaas, "van 't éene...?" en juist wilde hij een wijsgeerig onderzoek beginnen, toen een stem binnen de woning klonk, en Sanne met een: "Goe rayse Klaes," van het venster verdween.

Klaas was schrikkelijk bleu, want Sannes vader, den ouden Jaap, had hij nog niet onder de oogen durven zien sedert hij zijn blik op Sanne vallen liet. Aan 't meisje zelf had hij wel durven zeggen

dat ze ayselik knap was en 'n zoet zoutje; hij had ze wel, zooals gezegd werd, durven zoenen, vooral wanneer de zon in zee was, maar van 't éene had hij nog niet gesproken.

Toen Klaas half mistroostig, maar verliefd tot in de haarpunten toe, zich van Jaaps woning verwijderde, toen dacht hij er gedurig over wat Sanne toch met dat éene mocht bedoeld hebben. 't Werd hem gaandeweg duidelijker: rond moest hij verklaren, dat hij haer tot zijn wayf wilde, haer moest hij om het jaewoord, en d'ouden Jaep om den toeslag vraegen.

In weerwil dat Klaas die overtuiging bekwam, verlieden er nog wel twee maanden eer hij er toe geraakte om Sanne te zeggen wat hij werkelijk wilde. Eindelijk waagde hij het, en 't antwoord:

“Nou Klaes, ik wil wel; as jay me trouw bent dan heb ie m'n jaewoord,” klonk den jongen nog zoeter dan zoet in de ooren. De oude Jaap die ondanks zijn jaren nog helderziende was, en den wind al lang uit het zuiden had zien waaien, zei, toen Klaas ten laatste schuchter voor hem

stond en iets van zijn wenschen brabbelde, dat Sanne oud en ways genoeg was om te weten wat ze doen moest; dat hij Sanne en Klaes zijn zegen gaf en wenschte dat ze met zuynigeid brood zouwe ebben, en gelukkig vaeren as ze toekomende May man en vrouw zouwe zayn.

't Najaar was stormachtig.

Op zekeren avond zat Sanne met Pleun en Mie en nog eenigen op een der hoogste duinen nabij 't strand, en tuurden ze of de beide pinken, die al sedert eenige dagen vruchteloos werden gewacht, ook eindelijk in 't gezicht kwamen.

De nacht daalde, en Sanne en hare bekenden keerden met de somberste voorstellingen huiswaarts.

O! wat huilde ze bitter, toen ze 't schrale avondbrood had nedergezet... Als de pink eens vergaan, als Klaas eens... O hemel! dat zou ontzettend zijn.

Ze kon dien nacht niet slapen; de storm loeide verschrikkelijk en het gebruis der golven was op uren afstands te hooren.

Nog had het beangste meisje geen oog geloken toen de morgenschemering mat en droevig door de verweerde ruitjes drong.

Spoedig verliet zij haar leger en spoedde zich weder naar de duinen, om op de golven te staren die haar beminde wellicht ten onheil waren geworden.

“Och Sanne! Sanne! most jay me nog in 't gemoet komme om 't aekelige nieuws te 'ooren,” riep Pleun, de vrouw van Arie, het meisje ter zijde tredende: “Mens! Mens! O God! m'n arme kinders!”

Sanne ontstelde hevig: “Pleun wat zay je?” riep ze angstig: “weet je van Klaes ook?”

“Verlore! mens, verlore!” gilte de vrouw: “De pink van Schelle heeft z'n roer gehouwe maer Aerie en Lammert en Klaes zayn met de boot omeslaege.”

“Klaes! Klaes!” riep Sanne luide en stoof het mulle duinpad af, het vlakke strand over, tot nabij de plek waar de ebbende baren brulden en schuimden, en riep er den minnaar bij de zoetste namen, en tuurde naar die hoogste golven van verre, als begeerde zij van die onstuimigen haar geliefde terug.

Veel werd er gegeven, machtig veel voor de weduwen en kinderen der verongelukte visschers, en ook voor de weduwe Mar, die in haar zoon Klaas — althans voor een groot deel — haar kostwinner verloren had. De bedroefden, ze kregen geld in plaats van hunne dierbaren weder, en de rijken in de stad meenden dat die armen er beter aan toe waren dan te voren...? En Sanne, Sanne miste den beminde dien zij haar jawoord schonk, maar zij, natuurlijk, zij ontving geen zilver — waarvoor zou men het haar ook gegeven hebben? — Sanne had zich in haar leed over niets te verblijden, maar treurde, en dacht altijd aan Klaas, die nu zoo diep op den bodem der kille zee te midden van allerlei zeegedachten lag voor wie zijn lichaam nu tot spijs strekte — of.... die misschien ook nog leefde.... ja waarom niet, misschien! door een wonder gered...?

Niets strekte Sanne tot troost bij haar droevig verlies dan die laatste gedachte alleen. Maar toch, ruim een jaar na dien treurigen morgen daagde er onverwachte uitkomst voor de dochter van den ouden Jaap, ten minste zooals de dorpe-

lingen zeiden, die er den mond vol van hadden.

Evert de jager, met een gouden band om zijn hoed, en mooie knopen aan zijn rok die met rood scharlaken versierd was, Evert de jager had aan 't strand gewandeld en Sanne gezien. Haar ter zij gekomen, had hij haar mooie woordjes gegeven en gezegd meer nog dan Klaas haar voorheen gezegd had.

Veel had Evert gepraat, en van moois en gemak, en de derde maal dat hij haar weer vond, had hij gevraagd om datgene wat Klaas had bekommen.

Gek was ze geweest. Onnoozel bloedje! "Nee," had ze 'ezayd: "Klaes heb ik trouw beloofd en m'n jaewoord 'egeven. Als God 'em rays 'espaerd had... wie weet'... wát zou ie zegge!?"

Gek was ze geweest, stapelgek! 'n voornaeme jaeger, jaegervrouw; mooi 'uis, mooie kleeren! als Klaes 'r wat aan had dat z'm bedankte, maer Klaes, kayak, was zoo dood as 'n pier. Dat zeiden de dorpelingen.

Maar Sanne... wilde niet. Geen smeken had den jager gebaat. Zes jaren zou ze biddende wachten, en haar jawoord gestand doen.

't Was een lente-middag. Met "garnaet" was Sanne naar stad geweest en naderde met haar ledige manden haar vaders huisje.

Ha! 't oude liedje: Klaas is teruggekomen en...

Mis, Klaas is er niet; maar, kort geleden was er een persoon uit stad gekomen die de volgende tijding aan de weduwe Mar — de moeder van den vermisten Klaas — had overgebracht. Uit Koppenhagen had de Deensche gezant, onder couvert, een briefje ontvangen, 't welk door een Deenschen koopvaardij-kapitein op zijn jongste reis in een drijvende flesch was gevonden. Op de buitenzijde van het briefje stond, zeer slecht met potlood geschreven: Aan mijne Moeder weduwe Aagje Mar en mijn lief Sanne te Schevelinge in Holland.

Vrouw Mar die zoo menigmaal met Sanne had getreurd, kwam, toen Sanne naderde, Jaaps woning uitloopen, en het verraste meisje haar briefje voorhoudende riep ze in vervoering, terwijl de tranen haar over de ingevallen wangen biggelden: "Sanne! Sanne! mens, lees, misschien leeft m'n jonge, m'n Klaes nog!"

En Sanne liet de leege vischmanden van ontstel-

tenis vallen, en nam bevende het briefje waarop bijna onleesbaar het volgende geschreven stond:

“Ikke, Arie en Lammert zijn al drie dagen aan het zwalken met de boot, hebbe haas geen eete, en weete niet wat God wil maar zien een driemaster verweg. M’n hemd hewwe op een haak en schreeuwe doen we ook, as God wil zijn we gered. God zegen je allemaal de groete in den Heere ook van Arie en Lammert aan Pleun en kinders en Mie maar ’t meest van mijn aan Moeder hou je maar taai en Sanne dat zij Klaas niet vergeet. Als deze terecht kom dan zij God met ons en u allemaal uw zoon en minnaar Klaas Mar.

Waar we benne weete me niet.”

’t Zal niemand bevreemden dat ze ’savonds bij elkaar zaten, Aagje Mar, Pleun, Mie en Sanne, en dat ze nu eens huilden en dan weer lachten en besloten al te zamen God aan te roepen om behoudenis voor hen, dien ze reeds zeker hadden verloren gewaand.

De drie schipbreukelingen opgemerkt en aan boord van den koopvaarder overgebracht, moesten de reis

naar San-Francisco mede maken, zoo er althans geen schip werd gepraaid dat hen terug kon voeren.

Het laatste gebeurde niet, en ze landden mede in de oorden, waar er zoo velen heentogen om den dood in het goudbed te vinden.

Zij landden er, en wellicht hadden ook zij er den dood gevonden, zoo ze liever goud voor zich zelve dan visch voor anderen hadden gezocht. Lammert, ongelukkig! stierf aan een kwaadaardige koorts; maar Klaas en Arie ze vonden na drie jaren zwoegens — waarin zij een aardigen duit vergaderden — gelegenheid om met een Engelsch schip de terugreis als matroos mede te maken. Ze kwamen in Engeland, en vijf weken later keerden ze, wel veranderd, maar flink en gezond, in hun geboorteplaats weder.

O men kan zich gemakkelijk de diep bedroefde en hevig teleurgestelde vrouw voorstellen die haar Lammert niet terugzag; maar zeker eveneens de gelukkigen, Pleun met haar Arie en de kinderen; Aagje Mar met haar Klaas en haar aanstaande schoondochter, die juichten te zamen, en God dankten, ontelbare malen.

Zij dankten God, maar uit de volheid van 't hart dankte ook Klaas zijn Sanne, dat zij zich niet door een gouden band en mooiën rok had laten bekoren, maar het jawoord had gehouden, in zulke omstandigheden.

En nu zijn ze man en vrouw, en Klaas roemt voortdurend zijn Sanne, en gisteren nog sprak ie, terwijl hij haar zoende dat 't klapte:

“Mocht aen rayk en arm 'et jaewoord zoo vast zayn as bay m'n lieve wayf; bay 'aer was't 'en kaebel!”

VAN BINNEN EN VAN BUUTEN.

't Was een smal paadje dat van den molen door 't korenland heen, "de noaste weg noar 't darp liep." 't Was 'en oarig wêgsken ook: Links oan 't eind van 't gelpe korn, ha'j 'n boerenarf met boomen, en heujbargen, en 'n uiversnest; rechts ha'j 't uutzicht op de Vêluwsche bargen en 't huus van den Duno; en, recht veuruut, doar ha'j 't darp met z'n twee kerkskes, en lêge huuskes, en linde- en peppelboomen. En — 't koren sting gelp, en de klaprozen woaren zoo frisch, en de blauwe kornbluumpkes ook. 'n Oarig wêgske, o zoo'n oarig wêgske!

Dat vond Santje van den molen. Santje kon 't zoo boekig niet uutdrukken, moar Santje vond

't toch, en ze had altied schik as ze um 'n boodschap ging en 't wêgske kos loopen, en as Kees 'r dan noaliep; Kees, die de eenigste was woar ze heel veul van hiew, umdat — umdat Kees ook de eenigste was die hoar liefde bewees zoo as geen ander.

Daar komt ze 't wêgsken af, en Kees volgt haar op den voet — ze konden op 't smalle paadje toch niet naast elkander loopen. — Santje is klein. Kees is nog kleiner. Santje heeft bruine haren. Kees is blond — echt Betuwsch kind — blond, bij wit af. Mooi is het meisje niet: lilleke neus en wijen mond, maar toch ze heeft iets liefs in de oogen, iets liefs en iets lijdends. Kees is ook niet mooi; zijn neus is wat dik en wat stomp, maar zijn oogen staan goedig, erg goedig, vooral als ie Santje zijn liefde verklaart.

Santje is toch al heel klein veur 'n buutenkiend van zestien joar, en, a'j ze goed beziet dan is ze toch ien's geheel niet mooi, moar eigenlijk misderoabel schrumpelig van pestuur en lillek van tromie. In 't darpheit ze de mopsneus of schrumpelige San, en, die vuul zin van hart, die zetten zonder grond achter dat "San" nog 'n "tip".

Asof ze 't helpen kos; asof lillek van lief en foacie ook slecht van geist is!

Wie 't nou precies wil weten, dien zeggen wij: dat Santje door velen miskend, en door velen met verachting wordt bejegend, alleen — omdat ze niet mooi is, terwijl zelfs anderen, die haar kennen en om haar goede inborst en edele hoedanigheden achten, haar daarom dikwijls op den achtergrond plaatsen.

Kees kan 't niemendal schelen, het mindere schoon zijner lieve vriendin heeft hem nog nooit gehinderd, maar — Kees heeft ook inderdaad zijn liefste niets te verwijten. “'t Is wel droevig,” zegt Sanne, “Kees kan niet proaten: hij is stom. Doof is ie niet; dat helpt nog.”

De goede Kees volgt zijn liefste op 't smalle paadje door de welige korenvelden; hij draagt haar hengselmand, waarin ze brood en kruidenierswaren uit den dorpswinkel moet halen. Santje spreekt niet, want ze is droevig gestemd; droevig, omdat ze t'huus altied lachen as ze 't een of ander in 't ernstige mee wil proaten. Gisteren nog, toen ze over de prèk hadden geproat, had ze ook wat

gezeid; moar Kobus — hoar bruur — had geschimpt: of ze al die wiesheid ien d'r mopsneus had zitten? — Zóo goeng 't dukkels. Moeder en voader hadden 'r lief, dat wist ze wel, en op de zangschool hadden ze gern dat ze mee zong, umdat ze 'n stem as 'n klòkske had, moar, as 't uut was dan goengen de jongens en derns — allemoal groote — vol lach en schik met mekoare noar huus, moar zij — allinnig, heel allinnig. En Kees dan...? Da's ook woar... Kees was altied present um 'r af te hoalen, went meezingen dat kos ie natuurluk niet. Kees was 'r; moar — um heur nou is te zeggen dat ze goed had gezongen; um 'r 'en bluumpke of pluumpke te geven, dat kos ie natuurluk toch ook niet.

Santje en Kees zijn in 't dorp gekomen en de bakker-kruidenier heeft haar mand gevuld — en zes pleskes het ie toegegeven.

“Dank oe,” zegt Santje, en Kees vat de mand, en Santje vat die ook, en ze dragen haar samen weer 't wêgsken op, noar huus toe.

Ongeveer ter halverwegen van 't mooie wêgske staat 'en kleine iepenboom, zoo'n bietje op 'n heu-

veltje. Er zijn er veel die daar eens gaan zitten, en als er werkvolk op 't land is, dan loopen ze zoodra het schoftuur slaat, wat ze loopen kunnen, om 't eerst er aan te komen, ten einde 't êt- en sloapuurke er door te brengen. Zoo'n oarig plekske!

Santje en Kees zijn het plekje genaderd:

“Jong, loawe hier is êfkes goan zitten,” zegt het meisje, “'t is zoo lekker buuten, en straks as'k weer t'huus bin, dan zit 'k tot den oavend toe oan de snijton.”

Kees heeft er niets tegen, en Santje zet zich op het grasheuveltje onder den iepeboom. Kees zet zich aan hare zijde en staart het meisje in de oogen. Santje zegt: “beste jong” en “goeie jong,” en Kees zou nog veel meer liefs dan Santje hebben gezegd, maar ach! — wij weten 't wel.

Twee pleskes kreeg Kees, één pleske at Santje; drie bleven er in 't buulje: één veur voader, twee veur moeder.

In den hoek van 't korenveld ter linkerzijde was alreeds met maaïen een aanvang gemaakt; 't waren Dorus en Harmen die er maaïden, en Griet was aan 't busselen.

De klok sloeg twaalf.

Met twee rood eerden pôtjes, oan hengseljes van touw, kwam 'n dernje van 'n joar of acht den darpskant af, 't wêgskan op, en g'liek weg noar den boom toe.

“Doar hei'j Beertje,” riep Dorus: “Kom Griet, goai mée? Dag Harmen. Êt ze met smoak.”

“Van 's gelieken,” zei Harmen, en Harmen koos zijn weg naar 't boerenerf met de hooiber-gen en 't uiversnest; en Dorus en Griet — die moar arbeidsminsen woaren — liepen 't elzenhout langs, toen links, en volgden Beertje naar den kant van den iepeboom.

Wa'n knappe meid die Griet! Harrejennig! 'n meid as 'n bellefleur, zoo vast, zoo rond! — Dorus zei, en dat zeien er veul: “'n Meid um in te bieten!”

“Pardoes! wat zit doar onder den boom?” sprak Dorus: “Wie het doar ons plekske iengenomen? Kiek is Griet, ze zit met 'r rug noar dees kant. 't Liekt... 't liekt...”

“Wêl, 't is Santip van den meulen,” riep Griet: “Ku'j dât niet zien? Kiek! 't Is krek of ze nog

iemend noast zich het doar ze mee proat, moar die zit achter den boom.”

“Krek, krek!” zei Dorus: “wie duuvel het heur ien 't heufd gebloazen um doar te goan zitten, krek op 't schoftuur! We zullen d'r leeren! Hei Beertje!” riep hij harder: “hier zin we; gêf 't moal moar hier. “En Beertje wendde zich om; zag Dorus en Griet, kwam naar hun toe; overhandigde de aarden potjes, zei: “dag Griet, dag Dorus,” en keerde in draf naar de afgelegen boerenwoning weder waar de moeder van Dorus woonde. Griet woonde in Dorus' buurt, en Beertje nam gern heur pôkje mee.

“'t Is twoalf,” sprak Santje: “jong Kees, ik wiest niet dat 't al zoo loat was. As 'k geen roazes zou kriegen, dan bleef ik veul liever onder 't iepke zitten; 't is hier zoo oarig; 't is...” Maar Santje hield op met spreken. Schuin achter zich hoort ze gepraat; ze ziet om, en bespeurt het paar dat besloten heeft om 't noenmoal onder den iep te gebruiken, en 'r voorders wat te proaten. — Dorus en Griet ze mochten mekoar veur 't zuute en zoere, en, 't bittere zelfs wouwen ze deilen ien 't lêven.

“Kees zit noast 'r,” sprak de bellefleur, terwijl zij met Dorus den boom hoe langer zoo meer naderbij kwam: “Z'is zeker noar 't darp gewêst um te winkelen, went de klepben steet bij d'r.”

“Doar za'k oarigheid van hebben,” fluisterde Dorus, en — met een vervaarlijke stem riep hij der rustende toe: “Zoo mopsneus, bi'j doar; ie hebt ons zeker gewacht!”

Santje schrikte. Kees sprong op; en Santje greep het hengsel der klepmand.

“Loat die klepben moar stoan,” riep Dorus lachend: “went ligt dat 'r 't een of ander ienzit dawwe kunne gebruuken as we de moes in 't lief hebben.”

Griet stond te lachen dat ze schudde. Santje kreeg 'n kleur van angst. Ze wist het, Dorus was 'en roare en duk 'en kwoaje. Kees stond te kijken; voor Santje antwoorden.... dât kon hij niet, maar hij bromde zijn eigenaardig hol geluid tusschen de tanden.

“Toe hörlepiep,” sprak Dorus weder toen hij met Griet bij den iep op 't heuveltje stond: “kas nou moar vort; da's geen plekske veur ou. Gleuf

moar vrij, de lêge mand za'k oe thuus brengen; verrechtig! ge zoudt 'r moar onder bezwieken!"

Dorus vatte grinnikend de klepmand, en Santje schoten de tranen van angst in de oogen. En Griet — Griet was één stuup van 't lachen um de oarigheid van Dorus, en de schichtigheid van 't hörlepiep. Wat kos die Dorus toch oarig uutpakken en kemiek wêzen!

En Kees, Kees was goejig van oard, moar um de dood geen bang pestuur, en — hij greep de mand, en rukte haar los uit Dorus' handen. — Griet bezweek hoast van 't lachen, went: "Sjasedewiet!" riep Dorus: "annevandiet! veuruut met z'n beien!" en — Kees kreeg 'n schop, en Sanne pakte ie bij 't boatje — kemieke Dorus! — duwde haar vooruit 't heuveltjen af, en — smak! 't arme kind viel voorover op 't wêgske, de neus ien bloed.

Kiek! doar lee ze!

Griet sloeg zich de handen op de knieën van 't lachen; 't was niemeer uut te houwen! ze bezwiemde, verrechtig! Achter de koak en in 't lief. 't dee heur zeer van de lach!

Maar Kees, zie, Kees is er ook nog; hij houdt van vrede en vrindschap zoo lang als 't kan, en aangedaan onrecht kan hij verdragen, maar, die zijn liefste beledigt of haar kwaad doet, zal — hoe klein hij ook is — zijn man aan hem vinden.

Hoor! Santje huilt van pijn, en — Kees bedenk t zich geen oogenblik; zijn anders zoo goedige oogen fonkelen; met één fikschen sprong is hij den boozen Dorus genaderd; Griet ziet de woede van Santjes vriend, en lacht niet meer; neen, ze wordt angstig. Zie, Kees schijnt razend; hij heeft den grappigen Dorus bij zijn rechterarm gevat, zóo krachtig dat Dorus schreeuwt en gilt: "Loat los! lillekert loat los!!" terwijl hij aan zijn tegenpartij met de linkerhand krachtige stooten toebrengt.

Maar, — de gramschap van Santjes vriend kent geen palen; voor een oogenblik laat hij zijn vijand los, doch slechts om hem terstond daarna op-nieuw en zoo mogelijk nog krachtiger te bespringen.

Men zou het niet gedacht hebben, maar Kees is Dorus in vlugheid en sterkte de baas.

Griet lacht in 't geheel niet meer, maar roept

en schreeuwt om hulp, en, vreezende dat Kees haar 't lachen van straks mede zal betaald zetten, laat zij haar vriend in den steek en loopt, al wat ze loopen kan, 't mooie wêgsken af.

De nare geluiden van den stomme vermengen zich met de smartkreten en de verwenschingen die door Santjes beleediger worden uitgestooten; maar hoor! ook te midden van dat rumoer op 't anders zoo mooie en vrêjege plekske, klinkt nog een andere stem:

't Is Santje, die opgestaan, haar Kees zeer dringend vermaant om los te laten en liever bij haar te komen: "Kees! Kees!! kom hier!" roept ze luide, en Kees — hij schijnt onwillig, maar toch, 't smeeken zijner liefste treft hem in 't hart; hij laat den beleediger los, snelt op het meisje toe, en wil haar liefkozen, omdat ze zoo'n dikken neus van den val heeft gekregen. Maar, Santje weert hem af: "Nee Kees, 't is slecht um zoo vuul te wêzen," zegt ze op half verwijtenden toon: "Kwoad um kwoad, dat geet niet. Loop moar noar huus toe."

Wij gelooven niet dat de Betuwsche ridder geheel op de hoogte was om de waarheid der bestrâffing

te gevoelen — daar behoort ook veel toe — maar Santje verstond de taal die hij sprak; ze kreeg medelijden met den anders zoo goedigen Kees, en zei: “Nou, wacht dan moar.”

’t Was met haastigen tred dat Santje Dorus naliep, terwijl ze den boezelaar tegen haar gezwollen neus hield gedrukt. Wat hinkte Dorus en wat liep ie roar met den rechtererm ien de hugt.

“Dorus! — Dorus!”

“Wat mo’j?”

“’t Spiet me Dorus, dat Kees oe zoo onmundig op ’t lief is gekoan.”

“Den weerlich! As ’k ’m t’oavend of mergen onder ’t schot krieg, dan geet ie. Verdrèjd!”

“Kees kos niet liejen da’j mien kwoad dee.”

“Gij hitste hum oan, den rakkerd!” riep Dorus, en hij gilde: “O! o!” want de pien was onmundig, en hij hinkte op het eene been terwijl hij de rechtermouw van zijn hemdrok naar boven streek. Zie, of ’t ook roak was gewèst!!!

’t Was tijd voor Santje om naar huis te gaan, hoog tijd, went, veur twoalven had ze d’r al wêze motten. Moeder gaf sloai veur ’t noenmoal

en — Santje had de azienflesch met azien in de klepben. Ze had zich tóch al verloat en 't was met 't lilleke spul van zoo straks ver over den tied gelooopen. t' Huus zou ze roazes kriegen; moar toch — wat schrauwde Dorus! Kiek, doar liet ie zich zakken op den grond, en, met 't heufd viel ie in 't korn. "Och heer," dacht Santje, "hie is zoo wit as 'en doek... Zit 'r geen bloed oan z'n hemdrok...? Azien is 't beste... gunds ien de gruppel steet woater... Hê! mien neus!
. "Hier Dorus, ruuk is; snuuf moar is goed! Da's oangekommen oan oe erm; Kees is anders zoo goejig," en 't meisje deed haar halsduukske af; maakte 't nat met den azijn; sloeg 't om den arm van haar vijand, en liet 'm nog is ruuken.

Dorus, die van schrik en pijn buuten westen was geroakt, sloeg de oogen op; zag Santje bij zich stoan; vuulde den azien in de wond bieten, en riep baloorig: "Loop heer met oe fiesefoasen!" trok den doek los dien Santje hem om den arm had geslagen, en wierp haar dien voor de voeten, met de woorden: "Dóar! hang oe Kees 'r oan op!"

't Was minder van de pijn aan haar neus, dan van iets anders, dat Santjes de troan' ien de eugskes kreeg. Ze zei geen spier; ze raapte den halsdoek op, en kniepte een: "Bêterschap Dorus!" uut de kël; ging noar den iepeboom, zei tegen Kees: "Goai mee?" en soam goengen ze op den meulen oan. 't Wêgske was lang zoo mooi niet; onder den iep was 't geen oarig pleske meer.

Toen Santje thuis kwam, kreeg ze geen roazes: umdat ze zoo slecht was te pas gekomen. "In 't vervolg nie meer oanleggen met 't jong volk," zei voader. "t Wil van ou niet gedoan wêzen!" zei moeder.

Of 't van den schrik of van de bekomen wonden was, wist Santje niet, maar zooveel kwam zij te weten, dat Dorus Meyer, al acht doag answiet van 't wark had thuis motte blieven. Vrouw Meyer — z'n moeder — was 'n mins van 'n zwak pestuur, en onbekwoam um 'n cent te verdienen.

Santje was handig in de melkerij. 't Botterknêën

was heur arbeid, en van ielk pond botter dat 'r verkocht wier, had Santje 'n stuuver; of ze geldig was of niet, dat dee 'r niet toe.

't Is avond — nog niet heel duuster, moar toch oavond.

Zie, daar gaan ze weder 't wêgsken af, Santje en Kees; ge meint um 'n deunje te vrijen? Nee — kiek, ze doen weer 'en reis noar 't darp. Bij den bakker-kruienier koopen ze brood, en gort, en 'n stukske spek, en andere dinger. Ze kommen den winkel uut. Welken weg...? Niet noar huus. — Links sloan ze af, de karkstroat in. 'n Honderd trêen ver woont Griet, Griet die 't met Dorus wel wist!

Griet zat veur de deur eerdappels te schillen.

“G'n oavond soam!” zegt Santje, en voegt er bij: “Woont Dorus Meyer niet gunds in dat huuske?”

“Woarum?” vraagt Griet.

“Och heur is,” herneemt Santje: “ze zeiën dat ie niet warken kos vanwêgens dat Kees 'm...”

“Schei moar uut!” roept Griet, “as Dorus bêter is dan zal ie Kees den hals wel brêken.”

Kees die op den achtergrond is gebleven en

door de vallende duisternis bijna onzichtbaar was, deed zijn schor geluid klinken, als wilde hij zeggen: "Kees is 'r ook nog!" Griet hoorde het en — bestierf van schrik: "Wat wou'j...?" zei ze haastig tot Santje.

"Da'j dees spullekkes oan Dorus' moeder brocht," klonk het antwoord. "Vrouw Meyer is te vrak um te warken, en Dorus verdient geen spier. Moar weet je... niet zeggen dat ik 't gebrocht heb."

Griet keek onneuzel.

"Begriep ie 't niet?" zei Santje.

Begriepen! Griet begreep 'r niks van; moar verstoan had ze 't best. Ze zou 't bezurgen.

"G'n oavend Griet," zei Santje.

"Nacht soam!" zei de deerne; moar begreep 'r niks van.

Niks!! Had die lillekert in Dorus zenie? Wou z'm lokken...? Dat kos niet, dan had ze 't eiges gebrocht, en had ze d'r naam niet verzwegen. Onbegriepelik! 'n Vremde Santip!

Met den volgeladen boezelaar treedt Griet de hut der weduwe Meyer binnen. Dorus ligt in de bedstee; hij ziet bleek.

“Vrouw Meyer en Dorus, doar hei’j nou is wat van mien,” zegt de deerne: “die spoart die bewoart, en die bewoart die het ‘wat.”

“Heere minsen!” zegt de weduwe.

“Lieve dern!” klinkt het uit de bedstee.

“Méer as wel,” zegt de lieve dern: “gebruuk ze met luste; en Dorus, nou zie’j toch da’k oe niet in den sték loat.”

“Da’s lang vergêten,” klinkt het weder uit de bedstee: “Griet, loa’k oe kussen.”

Zij weigerde niet, en toen Dorus haar gekust had, en ze nog wat gepraat hadden, zei ze: “Bêterschap Dorus; en genacht vrouw Meyer,” en ging en lachte. Dorus was niet kwoad meer umdat ze ien stee van te helpen veur Kees op den loop was gegoan.

Vijf dagen na dien avond haalde Griet de waschtobbe binnen ’shuus, toen ze Santje nogmaals op haar ouders huisje zag toetreden. —’t Zelfde, krek ’t zelfde! en de meid as ’n bellefleur zei tot de lilleke Sanne: “Dern, gij bint de beste!”

“Het ’t veurige voldoen?” vroeg Santje: “en hoe geet ’t met Dorus?”

“Nou ôf 't,” zei Griet, “en bêter geet 't óók wat.”

Tien minuten later, toen Santje haast bij den iep op 't heuveltje was, zei Dorus, die 'n uurke op had gezeten en pas weer ien de bedstee lag: “Griet, God zal 't oe loonen. Recht zoo! mooi van binnen en mooi van buuten... Dern, loa'k oe kussen!”

Griet gaf heur Dorus zien zin.

“Hei'j Sanne al weer gezien?” vraagde Dorus iets later: “Sanne die lilleke mopsneus!”

Griet kon toch goedschiks um de “kemiekgheid” niet lachen. “Nee... joa...” zei ze, “moar éfkes...”

Acht dagen later zat vrouw Meyer in 't schemeruur te spinnen — dat kos ze nog zoo'n bietje; — en Dorus was bêter, veul bêter, en zat veur 't kleine venster op stroat te kieken.

Gunds bij de wilgen liep Kees! wel verduuveld!!! “Moeder, gêf mien de goavel!” riep Dorus, en trok de knip van het venster, en stiet het open naar buuten.

De oude vrouw keek verwonderd, maar — Dorus keek ook verwonderd! Om Kees en de

goavel dacht hij niet meer; hij zag... Santip. Ze kwiem den hoek um, 'n mand oan heur erm, — — bij 't hususke van Griet hiew ze stil — ze klopte op de deur, — — Griet kwiem noar buuten, ('t was hoast te duuster um goed te zien) — Griet zag dees kant uut, — — ze goengen 'n beetje op zied, — — Santje dee uut de mand 't een en ander in 't boezeloar van Griet, en — Santje goeng vort.

“Wel verduuveld!” zei Dorus. — “Watblief?” vroeg de moeder. — “Niks,” zei Dorus; trok 't venster weer toe, en — kort daarna kwam Griet met een welgevulden boezelaar binnen.

Tòen de meid as 'en bellefleur 'en half uur later de woning verliet, toen zag ze d'r uut — as 'en rooje pardies, en ze wist dat Dorus 't land as 'en stier oan 'r had, went: knoopen drêjen van andermans botten, doar had ie 't zoer oan. 's Nachts had Dorus de koorts — moar — 's anderendoag 'smorgens was ie bêter, heel heel veul frisser.

Drie verreldeel joars noaderhand had de iep op 't wêgske splinterneï bloodjes, en, op 'n zonnige mergen zoaten 'r drie op 't heuveltje.

Zie, 't zijn twee vijanden, die zich hebben verzoend: Dorus en Kees, en tusschen hen in zit lilleke Santje.

“Mooi van binnen! of 't ook bêter is dan mooi van buiten,” zegt Dorus: “Santje, 'k heb oe liever as lief, loa'k oe kussen!”

En Kees? Kees bromde geen spier, nee, hie was niet jaloers; hie kwiespelde met zien steert; die Santje kwoad dee, die zou ie te lief, moar, die 'r kuste, die beet ie niet.

Voader Mulder zei “joa.” Moeder Meyer zei geen “nee,” went — ze was ien 't leste van Louwmoand gesturven. Santje had al lang: “Joa Dorus” gezeid, “joa, a'j moar trouw bint as Kees. Kees, mien beste Kees! woar bi'j dan, woar is de hond dan!”

En Kees — Kees kwiespelde en kwiespelde met zien steert, dat 't zoo'n schik en oard had.

Wat zeiden ze in 't dorp?

De mooie Griet had heur eiges as slecht van

ienhoud loate kieken: Mooi weer speulen van andermans meewoarigheid...! — Griet treurde: d'r was 'r geen die in stee kwiem van Dorus.

De lilleke Sanne was best van binnen! Die heur erst beschimpte, kreeg heur lief als zien vrouw. Dorus leerde heur hartje kennen; 't lilleke zag ie niemeer.

Moar — “goed van binnen en knap van buuten da's toch nóg bêter,” zeien de jongens: “'t lilleke stoot af en duut oe onrechtveerdig wêzen; de mins blijft mins — zie — 't oog wil óok wat.”

“Best meugelik! Moar Santje had er nou toch geen schoai bij. En Kees? nee Kees ook niet. Kees is en blijft heur beste jong!”

“Niewoar jungske! Woar bi'j dan; woar is de hond dan!” en 't wiefke streelt en kroezelt den trouwe zien blonden kop.

OP DEN ZOLDER.

~~~~~

Arie Daalhof heeft een aardig “gedoei.” Omtrent vijftien minuten gaans van den dijk af, dan ziet ge ’t al liggen. Een mooi boerenerfje, nieuwaar? Zes jaar geleden werd alles nieuw opgetrokken, luchtig en netjes. Twee flinke kamers beneden; links de keukenkamer; spek en worst in den schoorsteen; rechts, boven den melkkelder, de mooie kamer; jawel, de pronkkamer met ’t servies op de “siffenjeere” en alles “na venant.” Achter vindt ge een flinke deel; langs die stevige ladder klimt ge naar den zolder waaronder de kamers zijn; en, boven de stallen ziet gij ’t hooi waarvan het acht stuks rundvee zoo aanstonds zijn deel weer gaat krijgen. Buiten — een koren- en hooiberg: Jong, zoo’n gedoei!

Ja een mooi gedoei! Maar, nú is er geen aardigheid aan; 'szomers moet ge't zien! Twee juten vlak voor de deur, peren als vuisten! een aardig bloem- en moeshofje; links het bouwland: twee bunders. Twee? Nu ja, maar meer nog in pacht.

't Aardigste van 't gedoei komt achteraan:

Arie Daalhof was zes jaar geleden krek zooveel as Teunis Kip en Klaas Hermen nog zijn; dat wil zeggen: arbeider bij Hendrik Bolmans den grooten boer. Toen verdiende hij vier gulden in de week, en leefde met z'n oude moeder in een krot van 'n hut — diakkenie. Nou komt 't mooiste: Jong! Hanneke Duif was zoo'n knappe meid. Verkeering...? Mis! Geld zat er. De hoogte kwam er tusschen — niet van Hanneke maar van Duif — en, als ouwe Duif niet gestorven was dan woonde Arie nog met z'n moeder in de diakkenie-hut. 't Hoefde niet: Duif ging sterven, en zei nog in 't letste: "Hanneke, doe wa'j niet laten kunt." Dat dee ze. Ze nam Arie, en, 't Duifshuis wier opgeknapt; en Arie kwam met Hanneke — o zoo'n liefke — voor den preek-

stoel; en moeder Daalhof — ouwe sloof — kreeg 'n hoekske aan den warmen haard; binnen 't jaar was er 'n dreumel, en — sinds de trouw' schransen er drie al van 't moes, en krijgt nummer vier ruim genoeg van haar moeder.

Da's meegeloopen!

Arie is toch een goeje kerel, al zeggen ze soms dat hem de broodkruimels steken. Zoo'n klein beetje "pikkeleurigheid" mag er onder lopen, trotsch is ie niet. Als hij Teunis of Klaas ziet dan zegt ie zoo goed als vroeger: "Dag jong, hoe maak j'et?" Maar wat ie zoo somtijds ook wel eens zeggen kan: "Elk krijgt wat ie weerd is!" — "De gekken de kaart!" zeit 'n ander. — Nou, da's toch wat erg.

Op dit oogenblik zit moeder Daalhof bij 't vuur. De ouwe ziel — stijf van de "rimmetiek" — houdt in de rechterhand een vuurlepel, terwijl ze zich met de linker een stut in den strammen rug geeft, en keert met den lepel de appels die op de vuurplaat liggen te broetsen. Albert het vijfjarig jongske

en Truitje die drie wordt, turen strak op de appels; ze vragen niet, want grootmoeder zou 't toch niet hooren: grootje is zoo doof as 'n kluut!

Hanneke — 't is toch 'n mooi en fleurig vrouwke — Hanneke heeft zooeven haar Willem die niet fiks is, in de bedstee gelegd, en nu — aleer zij het nesteldotje, kleine Mieke, uit de huia zal nemen om ze een slokje te geven en droog te leggen, treedt ze naar 't venster waarvan de ruiten ondanks het felle haardvuur den heelen dag stijf bevroren bleven, ademt er sterk tegenaan totdat er een holletje komt, en, turend naar buiten, ziet ze toch eigenlijk niets anders dan 't geen ze verwachten mocht: glanzend rijp aan de naakte takken der juten, en een blinkend sneeuwkleed over de velden zoo ver als haar oog reikt. Dat blinken doet zeer aan de oogen; toch tuurt ze. 't Is uit onrust.

Snel werpt Hanneke een blik naar den haard, of de kinders ook kwaad bij 't vuur kunnen. — Neen. Mieke slaapt nog; 't kind kan ook wachten. Een omslagdoek over 't hoofd; zóo treedt ze haastig naar buiten. Rijp en sneeuw; veel meer ziet ze

niet; de daken van gindsche woningen, zelfs den kerktoeren heeft de sneeuw in 't witte kleed gehuld. Zeer — zeer van verre, schuin langs Van Wilkens hofstede heen, vertoont zich te midden van al dat wit een breede zwarte vlak. Daar is de dijk. Hanneke weet het wel: men is daar met man en macht aan 't werk om een dreigenden nood te keeren. Sedert gisteren avond is Arie in den morgen maar vluchtig thuis geweest, om even een kop koffie met een boterham te gebruiken, en nog een paar wollen kousen aan te trekken: “Geen nood moeder, we zullen den ijsbeer wel baas blijven,” heeft hij gezegd. Dát heeft ie gezegd om haar gerust te stellen of, omdat hij 't zoo meende, maar... gezeid dát heeft ie't.

Daar kraken wielen en hoeven op den sneeuw-weg. Hanneke ziet om. Vier zware karvrachten mest worden dijkwaarts gevoerd. “Hört! allo! 'tsal hört!” klinken luid de stemmen der voerlui door de fijne lucht.

“Hoe is 't met den dijk?” roept vrouw Daalhof.

“Pompen of verzuipen!” schreeuwt de voorste der karlui.

“Hij beeft in z’n lenden!” roept de tweede: “als God ’m niet houdt dan kist en dan mest maar!”

“Zoo erg!!?” roept vrouw Daalhof.

“Rij op! Rij op!!” schreeuwen de achterste voerlui, en — de paarden worden sterker aangezet: “Hört! ’tsa!” klinkt het weder.

Die arme dieren! Bijna in draf met zulke vrachten! En die voerlui dan? Werden de zweetdruppels die bij ’t mest laden langs hunne haren dropen geen ijsparels nu ze — veel te langzaam naar hun zin — al weder die vulling der kistings ten dijk heenvoeren.

“Goede God!” zucht de vrouw bij zich zelve: “waar moet het heen als dát ging gebeuren!”

Weder tuurt zij naar het zwarte vak. Hoe langer ze kijkt hoe duidelijker zij er het gekriel van menschen bespeurt. Ja, ze doen wat ze kunnen; en Arie — haar Arie! misschien wel het meest.

“Ook vrouwlui zijn er bezig,” heeft ie gezegd.

“Ook vrouwlui!” denkt Hanneke: “Da’s goed, jawel, maar, dan hebben ze geen doove moeder in huis, geen Willem niet fiks, geen driemaandsdopke. Neen, dát hebben ze niet. — Maar toch,

als Arie zei dat 't noodig was... dan... dan zeker! Maar 't is nog niet noodig. Goddank! De zon schijnt precies als gister... Mooie hemel! mooi gezicht met die sneeuw! 's Zomers toch mooier, hê! als de juttten weer bloeien!... 'k Zal de snijboonen wat meer naar voren leggen... onder de boomen kan de andijvie. Wa'n ander gezicht als 't al groen is... hê! — Hoor ik klein Mieke...?"

Voort is de moeder. Geen vijf seconden later staat ze bij de wieg. 't Kindje er uit genomen. Lief molletje met haar vuurroode wangskes. Of ze ook trek heeft! "Klein ongeduldje, nou kom, nou kom dan."

De oude vrouw Daalhof die inmiddels een wakend oog over haar appels heeft gehouden, ziet nu dat ze "voldoende" zijn, en haalt ze voorzichtig met den vuurlepel stuk voor stuk naar zich toe. Albert en Truitje volgen met begeerige blikken grootjes bewegingen. Zie, nu hebben ze ieder een appel: "Danke grootmoeder!!" schreeuwen ze beiden zoo hard als ze kunnen, en Hanneke, door dien uitval in den loop harer gedachten gestoord en naar het vriendelijk tooneel aan den

haard getrokken, treedt met haar Mieke aan de borst op grootje toe, en zegt, terwijl ze met den vinger naar buiten wijst, zoo luid als ze kan: "NOG SLECHT AAN DEN DIJK!"

"Nee nee," zegt de oude met den blik op de ruitjes: "ze dooien maar niet."

"AAN DEN DIJK!" schreeuwt Hanneke zoo hard dat Mieke loslaat en bitter gaat krijten.

"A ja, aan den dijk!" stemt de oude: "Hoog water hê?"

Terwijl Hanneke haar kleintje sust en opnieuw aan de borst legt, maakt ze een beweging met het hoofd die aan de oude moet beduiden dat er gevaar is.

"Ja ja!" zegt grootje gedurig knikkend: "dat heugt me nog best; dat was in 't jaar... och zie in 't jaar... 'k zou het honderdmaal noemen... 't jaar toen Arie de mazels kreeg... toen was 't ook spul aan den dijk. Z'n vader zei toen dat 't op het kantje af was; en ijs — mensch wa'n ijs!"

"'t Is slimmer!" roept Hanneke.

"Ja, dat was 'et!" zegt de oude, en eensklaps tot kleine Truitje: "Zult den mond branden

Truuske; niet slokken!" Zich bezinnend, en dan met verheffing: "Ja 't was in 't jaar 38."

"Och, laat ze maar rustig:" denkt Hanneke. "Die oude ze zorgde al zoo veel. Alles zal wél gaan. God is zoo goed, en — GOD IS LIEFDE!"

Een geweldig rumoer buiten de woning jaagt de peinzende moeder eensklaps een hevigen schrik door de leden. "Wat is 't!? Wat is 't!?" roept ze op gedempten toon. IJlings rijst ze van hare zitplaats op; laat het kind dat genoeg had, in de huia glijden; doet een paar schreden naar de deur; hoort weder geschreeuw en rumoer — ze durft niet verder — slaat de handen ineen; klemt ze tegen de borst... luistert... luistert met ingehouden adem, en... daar wordt de voordeur geopend. Hij is 't. Arie!

Overhaast en buiten adem treedt de man de keuken binnen. Zijn gelaat is zoo bleek als een doode.

"Arie!? Arie!?" vraagt Hanne.

Arie kan eerst niet spreken. Dan: "Schrik niet Hanneke; wees bedaard! — Slecht nieuws!" Hij

valt op een stoel en strijkt met de mouw langs het voorhoofd.

“Wat Arie, de dijk...?”

“Ja, God! ja,” huivert Arie: “doorgebroken! Water en ijs brullen naar binnen. O God! o God!” en de man is op 't punt van te kermen.

Eerst stond Hanneke een paar seconden alsof ze versteend was, toen — kloekheid der vrouw! — toen greep ze heur man bij den arm: “Redden Arie, redden wa’j kunt!” zegt ze gejaagd maar met vastheid. “’t Water zal toch zoo gauw niet hier zijn. Toe jongen, flink! Wacht, eerst een kop koffie.”

Arie komt tot zich zelve. Neen daar is geen tijd te verliezen. In weinige minuten zal het water binnen de woning gedrongen en de tijd tot handelen voorbij zijn.

Grootmoeder Daalhof heeft wel gezien dat Arie is thuis gekomen, en bespeurt evenzeer dat er 't een of ander niet best is; doch — wát er zijn mag dat vat ze niet recht. Arie strijkt zich gedurig met de mouw langs het voorhoofd. “Overwerkt!” komt de oude hoofdschuddend: “Wacht!” en zij doet met

de tang een stoot in het vuur waardoor het helderder opvlamt; en hoor, het water raast al, en, eenstemmig met Hanneke zegt ze: "De koffie zal goed doen."

Neen ouwe ziel, wat ge ook pruttelt, daar aan den haard kunt ge niet blijven. Toen Arie haar aan het oor schreeuwde dat het WATERSNOOD was, toen stemde ze: "Ja, dat het zóo zou koken;" en, toen hij eindelijk meende dat hun toestand haar klaar was geworden, en hij naar den zolder wees waarheen men moest vluchten, toen knikte ze rustig en sprak: "Ja zeker, God zal het keeren." De arme, zij had nog geen dijkbreuk beleefd.

Maar, er is geen tijd te verliezen. Hadden zij op kwartieren gehoopt, hun resten minuten; reeds sijpelt het water over den dorpel den smallen gang in.

Wat bergt die vrouwe het eerst? Zie, daar snelt ze met heur zuigeling in den arm naar de deel, en dan de breede ladder op die naar den zolder voert. 't Kind in haar wollen dekontje gewikkeld legt ze op een hoop gedroogd erwtengroen ter ne-

der. 't Is er koud; zóo, nog heur boezelaar over 't wichtje gespreid; nu naar beneden.

Er is geen tijd te verliezen. De vrouw zorgde voor de kinders en ook voor de oude; de boer — vergeef het den boer — hij zorgt voor zijn vee. De runders en ook de varkens zijn reeds naar buiten gedreven; hier langs den kerkweg zullen zij het vaste gedeelte van den dijk nog tijdig bereiken. Wat gaan ze langzaam. Wat gaan ze dom en verward. "Vort rooje! niet terug!" Die dieren, ze glijden aanhoudend; ze snuiven tegen die ongekennde koude; ze knijpen de oogen toe voor het nooit geziene sneeuwgeschitter. "Vort! vort! heisa! hörrr!"

Maar, Arie is niet alleen met zijn vee op het kerkpad. Wat angstig gewoel! Van alle zijden komen ze aan om redding voor have en vee te zoeken.

Hoor, wat buldert daar ginder...? 't Is de stortvloed die er de kolk graaft, de kolk die eeuwen zal heugen.

Hoort ge dat kraken van verre...? 't Zijn de ijschotsen die stortend naar beneden, elkander bre-

ken, woedend als ongetemde en aangeschoten roofdieren voortbrullend, om, dol in hun vaart, de muren der hoeven met hunne ijzeren klauwen te vernielen, de daken al krakend te verslinden, en, voortgezweept door den bruisenden vloed, straks — zelf gestuit — hun volgers den killen rug nog te bieden tot voortzetting van hun verdelgenden tocht.

O God, dat is ontzettend!

Ontzettend! Ja zie — de vloed komt hooger; het kerkpad loopt onder; ze waden met hun have en de angstig loeiende dieren tot aan de enkels door 't water. Daar vloekt geen booze; 't roept alles: “God, help ons!?”

“Neen, God helpt niet! — Dat is de Zonnvloed!” schreit het bijgeloof; maar weer: “O God, wees genadig!”

En — nog gaat Arie voort en drijft zijn vee door het water. — Maar vrouw dan en kinders, en moeder, die oude...? Redde God zijn bezitting: hij behoort aan de zijnen. Die achter hem komen zullen het vee — kan het wezen — wel mede in veiligheid brengen. Terug dan naar huis!

In weinige minuten is hij opnieuw in zijn woning. Het water steeg minstens reeds vijf duimen hoog in de kamers. Boven den haard, waaraan het vuur nog kort geleden zoo vroolijk vlamde, drijven nu de uitgedoofde zwarte talhouten en half verbrande turven in 't rond... moeders stoof drijft er nevens... niemand is er meer in het woonvertrek. De vrouwen zullen met de kinders op den zolder wezen. Hoor — een kreet in het achterhuis. Dat is Hannekes stem:

“Hou je vast moeder! Om Gods wil hou vast!” gilt ze angstig.

Arie komt op de deel; hij huivert. Met inspanning van al hare krachten heeft Hanneke getracht de oude hulpbehoevende vrouw naar boven te dragen; zij had met haar zwaren last reeds meer dan de helft van de stijle ladder bereikt, toen haar de krachten ontzonken. De overspanning was te groot; het suizelt haar in de ooren; nóg eens: “Moeder... hou... vast!” toen — 't zou te laat zijn geweest indien Arie niet ijlings ware toegeschoten. Hij slaagt er in zijn lieve vrouw van haar last te bevrijden. Met de eene hand de klagende

oudē ondersteunend, die zich nu krampachtig aan een der sporten houdt vastgeklemd, helpt hij met de andere zijn Hanneke zachtkens naar beneden, terwijl deze, door de kilheid van het water waarin ze terecht komt, voor de bezwijming wordt bewaard welke haar straks reeds bedreigde.

De arme oude moet vreeselijk ontsteld zijn, want, nu ze op den zolder gekomen is, nu klaagt ze geweldig. Dank zij den onverpoosden ijver der goede schoondochter, vindt ze er nogtans haar makkelijken leunstoel, maar, als zij er inzit dán steunt ze nog luider dan te voren.

En zie — nu zijn ze allen op den zolder. 't Was tijd, ja, want het water klimt met verbazenden spoed. Goddank dat ze er zijn; maar toch, die koude hier onder het dak is zoo nijpend. Albert en Truitje — blozende kinders — ze hebben de koude niet aanstonds gevoeld; 't was wel aardig op dien zolder; ze hebben gerold in het krakende erwtingroen; geklauterd om door het dakvenster naar buiten te zien; groene erwten in den muizenval gestopt — zoo vol als 't maar kon; het koffie-keteltje dat moeder almede had bovengebracht, heeft Albert

verstopt in een hoekje, en Truitje heeft een stukje weitebrood uit den broodbak opgepeuzeld. Nu zijn de handjes toch koud geworden; en Albert — hij wil naar beneden.

“Dat kan niet mijn jongen,” zegt Arie die met bezorgdheid naar de voeten der vrouwen ziet. Straks hebben die beiden door ’t water geplast. Ze moeten ijlings van kousen en schoenen verwisselen. — Maar, met al het overige bleef ook het lijfgoed beneden — beneden in de chiffonnière. Hanneke heeft slechts één bed en twee dekens naar boven gehaald. Zie, Willem die niet fiks is, ligt daar warmpjes toegestopt en Mieke naast hem. Maar verder...

Als ge Arie aanziet dan bemerkt ge dat zijn krachten zijn uitgeput — een nacht en twee dagen in ’t touw, en dan die zorg, die schrik en die spanning! Toch talmt hij niet. Zonder beraad snelt hij de ladder weer af. O hemel! het water reikt tot de knieën. Met schier verstijfde beenen waadt hij er door, naar voren naar de pronkkamer... Bedroevende aanblik! Die flinke meubels staan reeds ter helfte in ’t water. Vooruit! De drie bovenste laden der chiffonnière

zijn nog vrij: hij rukt ze open; twee er van draagt hij boven elkaar op den schouder; de derde — zou het gaan? Neen, hij neemt ze onder den arm. Zóó wil hij ter deure uittreden om straks nog te reddeden wat maar gered kan worden. Hij bukt, doch — de bovenste lade stoot tegen den deurstijl. Arie wankelt, de lade glijdt, kwetst hem aan 't hoofd, en — daar ligt zij in 't water. Drijve wat drijft! Vooruit naar den zolder! “Hier, hier zijn kousen en rokken, en zie, er is meer!”

O wat hebben zij 't koud daar boven! Koud, ja koud! Ze beven en klappertanden.

En de avond valt... En het water stroomt al hooger en hooger.

“Koud Hanneke?” — “Ja! — koud, allemaal koud!” O, had hij ook eer voor meer dekens gezorgd!

En dan... geen haard... geen kachel... geen brand! — “Ze zullen bevroren!” steent Arie.

Neen, neen, dát niet!

Achter bij de deeldeer moet een hoop estrikken liggen. Hanneke, als zij haar droge kousen en daarover haar trouwschoenen heeft aangetrok-

ken, zal ter helft van de ladder gaan staan. Arie gaat eerst naar beneden en plast dan tot aan 't midden door het ijskille water. Ha! hier, hij vindt ze. — Zes vloersteen en naar boven... en... nóg zes. — Zóo, 't is al genoeg.

't Wordt straks een ijskorst die Arie om de trillende beenen rammelt; toch draalt hĳ niet, want, vuur moet er wezen! Vier steenen op den zoldervloer, nog vier er bovenop, de overige over-eind er omheen, en, de haard is gereed. — Maar, brandstof! 't Is alles reeds nat daar beneden. Hier, hier... die laden zijn droog. Hij trapt ze ineen dat de kinders verschrikken. Toch schreeuwen ze bijwijlen reeds ofschoon moeder ze sust, want, één bed en twee dekens dat helpt niet voor allen. Doch al huilen de kleinen en kermt ook de oude, Arie gaat met zijn arbeid voort. Vuur, vuur zal verkwikken! En nu — kon hij slechts het hooi boven de stallen bereiken om het hout wat spoedig te doen branden. Hij kan het niet. Ha! Het dorre erwten-groen zal dienen. De kleinste stukken der verbrijzelde laden er op! — Maar vuur?... O God! de tonder is doorweekt in de doos.

— “De lucifers, vrouw!?”

— “Ze bleven beneden.”

Beneden op den schoorsteen! Alweer naar beneden. — En zal het water niet reeds te hoog zijn?

“Och Arie, blijf maar!?” zegt Hanneke.

“Zoo koud!” steent de oude.

Geen langer beraad; de ladder weer af. Te water, alweder te water. Maar hemel! het is omstreeks tot den schouder geklommen. — En wat zal het baten! De lucifers op den lagen schoorsteenrand zullen toch reeds van 't water doortrokken zijn. O goede God, geen vuur in die koude!

Arie blikte in den gang. Die kou! Als de kramp hem vermeestert!... Toch tuurt hij... Is dat verbeelding?... Is dat een wonder?... Daar glimt een vonk op het water. Wat — wát is het? — Zich weder vermannend, waadt hij naar voren. Den arm strekt hij uit. — Ha! God zij geprezen! Moeders stoof drijft op het water. De kool, slechts ten halve vergaan, geeft uitkomst en vreugde. Voorzichtig de test nu gevat, snelt Arie zoo ras hij vermag terug naar den zolder, en — warmte zal er wezen.

Maar ach, gij ziet het; in die kleeren kan Arie niet langer blijven. Na zijn laatsten tocht behield hij geen drogen draad aan het lijf; hij rilt en klappertandt; de bevende en gansch verstijfde vingers zijn niet in staat om langer de test vast te houden: "Hier, hier!" — Ze was hem bijna ontglipt.

Slaakt de oude een kreet van blijdschap op het zien van haar kooltje, Hanneke is ook wel innig verheugd nu dat roode glimpje haar tegenlacht uit die grauwe asch, maar toch, haar bezorgdheid voor Arie spreekt sterker.

"'t Is om je den dood op het lijf te halen met zulke kleeren," zegt ze haastig: "Arie gauw, smijt dien boel uit, dan zal ik..." Maar wat...? Ze ziet in 't ronde — wel heeft de man nog ondergoed in de lade mee naar boven gebracht, maar, wat er verder toe behoort om het verkleumde lijf met die koude te dekken dát is er niet.

De zolder drijft van het water 't welk Arie uit de kleeren druipt; al spoedig verstijft het tot ijs.

Grootje strekt de magere handen naar de test uit en men leest in haar doffen blik: "Als die test

daar tóch ongebruikt moet blijven staan, och, geef ze dán liever hier, in mijn handen...?"

De avond valt. Er zijn maar vier kleine ruitjes in 'het smalle dakvenster; die ruitjes zijn stijf bevroren en het duister vervangt al ras de schemering op den lagen zolder.

Weldadige duisternis! O God! de man wiens hoofd schier dreigt te bersten van dat felle bonzen er binnen; wiens verstijfde leden — behalve door eenig ondergoed, slechts door twee in een hoek gevonden aardappel-zakken gedekt — hem zeer doen alsof ze gebeukt waren, hij ziet het niet hoe zijn arme oude moeder, waarschijnlijk door de koude bevangen, langzaam met het bleeke gelaat en den halfgeopenden mond achterover in haar stoel zakt; hoe Hanneke zich rillend van een rok en zelfs van haar jak gaat ontdoen om daarmee nog haar lieve kinders toe te stoppen, haar Albert en Truitje die met hun beiden slechts door éene deken gedekt, op den killen vloer liggen. Neen, hij ziet het niet, maar hij hoort toch: hij

hoort de gejaagde adembaling van den lieven, zieken knaap die, ofschoon het best voor de koude behoed, hier in een heete koorts ligt; hij hoort den kleinen Albert — vermoedelijk door de aanraking der moeder wakker geschrikt — schreeuwen, bitter schreeuwen: “Jan van den meester snijdt me,” gilt hij: “Schei uit! Zal ’t aan moeder zeggen! Schei uit!”

Hoor — ook Truitje ontwaakt nu en schreit. Dat krijten der kinders is voor de ouders in dezen toestand ontzettend om aan te hooren, en — nog altijd is Aries pogen tevergeefs. Al sedert een geruimen tijd tobt hij zich vruchteloos af om met de overblijfsels van de bijna vergane kool het erwtingroen te doen branden; het vuur heeft gesist op de natte steenen; het broze kooltje op een wollen kous gelegd, heeft daarin een gat gebrand waardoor een benauwde stank op den zolder verspreid werd, doch, het brandde niet verder, en — het stukske vuur werd al kleiner.

O wat bonst dat hoofd; wat doen die leden zeer; wat zijn die vingers gevoelloos — dood!

Arie zit op de knieën bij zijn estrikken haard:

zoo even poogde hij nog... doch thans zit hij roerloos; wezenloos staart hij naar het glimpje op de steenen... Dat is... een sterretje... een heel mooi sterretje... ver... heel ver weg... hoe langer hoe verder... hoe langer hoe kleiner... Rondom is de lucht zwart... heelemaal zwart... Weg — weg is dat sterretje.

“Och Arie, maak dan toch vuur!” bidt de rillende vrouw.

Vuur! — “Ja Hanneke! ja!” — Hemel! bijna was hij ingeslapen. Is de kool reeds vergaan? Neen, bedolven onder de asch gloort nog een brokske zoo groot als het lid van een vinger. Maar hoe... Hoe zal hij...?

Van waar dat geritsel? 't Is de zieke jongen die zich al kreunend op zijn leger beweegt.

Een lichtstraal doortintelt het duizelende hoofd. Nog kan hij oprijzen; scharrelend het bed van zijn jongske bereiken; met onverklaarbare kracht aan het voeteneind van Willems leger het beddetijk vaneenrijten: DROGE VAREN! DROGE VAREN!!!

Met een handvol er van komt hij bij het vonkje terug. Voorzichtig, voorzichtig dat kruimpke

met den vinger doorgestooten; een weinig van die droge en schier tot stof gewreven takjes er opgestrooid... Zie, zie hoe het brandt! Vonken! altemaal vonken! Weer varen er op! En de vonken worden een vuur! — Nu blaast hij — en blaast — en zie, zie ... daar vlamt het. O God, daar vlamt het!

Een roode gloed verlicht den duisteren zolder. Daar zitten, daar liggen zijne dierbaren. Ach! Hanneke in haar borstrok... De oude verstijfd als een doode... Weer varen op het vuur. Het knapt, het vlamt; de steenen sissen. Eenige stukken der verbrijzelde laden op den gloed gelegd. De vlam wordt grooter. — “God! Goddank!” roept Hanneke schreiend. Maar toch, die rook is verstikkend; die rook moet een uitweg hebben!

Arie stoot het zolderdeurtje open, — ’t is alsof zijn krachten herleven. Nieuwe spaanders werpt hij op het vuur, en doet er erwtengroen bij. De slapende oude wrijft en schudt hij; en — wanneer zij in ’t einde na dommelend tegenstreven ontwaakt is, dan schuift hij haar met haar zetel nabij den gloed. Ook de ouders — Hanneke met Albert, en Arie met Truitje vóór zich — horken nu neder bij het vuur.

Die warmte hoezeer ook begeerd — 't is toch alsof zij nog meerdere smart veroorzaakt. Ja, dat doet ze; maar, 't zal beter worden. — De oude suizelt, dat ze liever te bed was gebleven; en later met akelige stem: “Die pijn, o die pijn! Och haal me den dokter?”

Wat kunnen ze doen de arme echtelieden! Niets meer. Slechts beven en bij het gevoelen van eigen lichaamssmart, slechts denken aan de schrikkelijke ramp die hen trof; aan alles wat ze verloren; aan den ijselijken toestand waarin zij zich hier bevinden met hun dierbaar kroost, met hun zieken jongen, met hun teeder wichtje, met die oude doove en rheumatieke moeder. Ze kunnen slechts denken aan het wee dat hen nog verder te wachten staat, en — de vraag speelt hen dan gedurig door het kranke brein: “Is God wel een Vader, een Vader vol liefde?”

Die laatste gedachte stoot Hanneke met huivering van zich af. Ze bidt. — Haar gebed is: “Almachtige Vader!” en — als zij datzelfde herhaalt, dan perst zij heur lichaam en klemt ze heur hand, alsof zij de hand van dien Vader gevat

hield. — Dat sterkt. — Maar, nu zij gebeden heeft, nu kan zij ook nóg iets doen voor de haren. In den namiddag nam zij den broodbak en ook het goed gevulde keteltje met warme koffie mee naar boven om Arie te kunnen verkwikken indien hij terugkwam. Toen had zij nog geen gedachte aan de mogelijkheid dat de vloed zoo sterk en zoo snel zou toenemen, en heeft zij gehoopt dat men gemakkelijk alles wat verder noodig mocht zijn naar den zolder kon brengen. Wat had zij verkeerd gerekend! Het keteltje waar zelfs niet meer aan gedacht was en dat door Albert in een hoekje gestopt werd, viel haar nu in het oog. Ha! zij zal den inhoud warmen op 't vuur; dat zal inwendig verkwikken.

Ternauwernood heeft de goede vrouw de plaats bereikt waar het keteltje staat, of een akelig gillend schreeuwen treft hare ooren. Hemel, wat nu weer? 't Is de kleine Truitje, die — staande tusschen vaders knieën — gillend stampvoet en krijtschend achteruitdringt en, door haar erbarmelijk gegil den zieken jongen opschrikken en kleine Mieke — die tot nu toe lekker en warmpjes

heeft geslapen — schreiend doet wakker worden, terwijl ze haar ouders hevig doet ontstellen; haar broertje Albert heel bang maakt, en zelfs de oude een oogenblik zich zelve doet vergeten.

“De overgang van kou en warmte zal haar pijn doen,” roept de moeder, terwijl zij haastig op Truitje toesnelt.

De vader, die zoo stijf in de leden is geworden en uit de gebogen houding, waarin hij' een wjl heeft gezeten, in 't eerst niet overeind kon, roept: dat Truuske maar stil moet wezen, want dat het zoo aanstonds wel beter zal gaan — maar, de moeder reeds toegeschoten, grijpt het stuipachtig krijtschende kind bij de armpjes, heft haar omhoog, en zie... zie groote God! daar speelt de vlam op de plek waar ze stond; ze heeft haar de voetjes en beentjes gezengd. O, het gegil dier arme kleine is hartverscheurend; en die andere kinderen schreiend met haar; en die klagende hulpelooze grijze; en die ten doode toe verschrikte ouders; en die vlammen daar lekkend tusschen de reet van den zoldervloer — o, o! dat roept om erbarmen!

Snel doch voorzichtig trekt Hanneke haar ker-

mende liefje de brandende schoenen en kousjes uit, en slaat haren rok over de spartelende voetjes. “Stil liefste kindje, stil dan mijn hondje. Arie blusch toch, we zullen verbranden!”

Verbranden! Verbranden! hij, met al wat hem lief is! “God, God! wat heb ik gedaan dat Gij zóo komt om wrake?” En dan die weervraag van binnen: “KRIJGT ELK WAT HIJ WAARD IS?”

Het helle vuur dat gewis de natte steenen deed krimpen of springen, heeft zich voorzeker door de ontstane reten gemakkelijk aan den zoldervloer medegedeeld; en zie nu die vurige tong hoe zij voortlekt.

• “Arie blusch dan!” klinkt de stem der vrouw weer boven het schreien en kermen der kinderen uit: “Arie blusch! eer het te laat is.”

Blusschen? Zie — daar is immers water genoeg. Ja! water genoeg, het klom zelfs tot de bovenste sport der ladder.

Nogmaals vermant zich de vader. Al is het hem alsof bij iedere beweging de leden worden gebroken, toch drijft hij met een nog overgebleven ladeplank het knappende vuur en de gloeiende

steen en ter lage deure uit; en hoor — hoe ze ploffend het water doen sissen en borrelen.

“Goddank!” Ja zie, hij dankt toch. Goddank, dien nood kon hij keeren; de aardappelen-zakken die zijn lichaam een wijl tegen de koude beschutten, rukt hij zich nu van het lijf; slingert ze krachtig door het water; werpt ze op den brandenden vloer, nog eens, en weder, en — alles is uitgedoofd; alles!

Alles is uitgedoofd! — Maar ook, och armen! het licht dat hun akeligen kerker verlichtte; het vuur dat in 't einde de koude toch draaglijk zou maken.

Alles is uitgedoofd! — En dan, de koude gaat vinnig haar plaatse hernemen, de feller opstekende gure wind blaast hevig tegen de ruitjes die knetsen van de vorst, en dringt door de retsen der hier en ginder slecht aangestrekene pannen. En verder...?

- Maar neen, wie eischt de beschrijving van den donkeren nacht die gaat volgen! Wie heeft er lust om — zij het in de verbeelding — met Hanneke Daalhof dien schrikkelijken nacht te doorwaken,

terwijl zij zich telkens moet geweld doen om wakker te blijven, ten einde haar dierbare kinderen — al zij het dan uiterst gebrekkig — te koesteren zooveel ze nog kan. Neen, neen! Uw hart zou breken wanneer gij de smart- en jammerkreten moest aanhooren die gedurig den zolder vervullen, straks vooral wanneer die ouders zich krachtig betoonen, en ten beste van hun lieve Truitje haar dwingen om de gebrande voetjes in de watten te houden, die — in de lade mee naar boven gebracht — haar tot uittrekking der wonden erom zijn gewikkeld.

Vader, ei zeg, waartoe toch die smart aan uw kindje bereid... Vader, waartoe?...

Gaat daar een licht op 'in zijne ziel. Plaagt hij dat kind dan uit lust tot plagen? Doet hij het niet tot haar nut, tot haar welzijn...? O dat is toch een heldere lichtstraal in dien donkeren nacht, en dat woord van den schier verstijfden man tot zijn Hanneke: "God doet het uit liefde!" dát woord — het maakt nog dien akeligen zolder tot een tempel des vredes.

En die nacht vol verschrikking is langzaam ten einde gekropen; en het eerste morgenrood dat nog gisteren met zijn zachten gloed het blanke sneeuwdek waaronder de akkers ter ruste gingen mocht kleuren, het daagt nu op uit den breeden, den akeligen vloed. Maar zie, als de zonne nu mede aldra uit den plas is verzezen, dan kleurt toch een vroolijke straal — en even als gisteren — de ijsbloemen op de ruitjes van Daalhofs zoldervenster.

Wat is dat van verre... die zwarte stip...? Is het een roofvogel die zijn vleugels boven het waternvlak spant...? Zie, het nadert. Dat is geen vogelvlucht. Het nadert langzaam, zeer langzaam; maar toch gij gist reeds. Neen! uw oogen bedriegen zich niet.

Arie Daalhof! ARIE DAALHOF!! wanneer gij nog leeft op dien zolder; wanneer uw gevoel niet verstompt is: Op dan! Op! Vlieg naar het venster — stoot het naar buiten, of — beuk de ruitjes aan stuk.

MAN! VROUW! KINDERS! OUDE VROUW! daar komen ze, daar komen ze! — Ja, ja zie maar —

daar komen ze om u te redden. Hoort dan het klossen der riemen. Hoort dan die stemmen. Verstijfden! afgetobden! halve dooden! juicht, juicht: "Daar komt redding!" Beproefden! looft den Heer, want zie: de nood van uw huis en het wee uwer oorden — zij het almee tot heil uwer zielen — het was ook: DE WEKSTEMME GODS TOT LIEFDE, VOOR HEEL HET NEËRLANDSCHE VOLK!
